

TUTKIMUSYKSIKÖN JULKAISUJA 2/2022

Teollisuuden kilpailukyky kunnossa – lähtötaso mahdolliseen taantumahan korkea

Toimialakatsaus 2022

1. Duunareiden ostovoima laskenut nopeasti
2. Suhdanteet, näkymät ja ennusteet
3. Teollisuuden kansainväliset ja kotimaiset suhdannenäkymät
4. Metalliteollisuuden tuotanto ja työllisyys kasvussa
5. Kemianteollisuuden kunto kestää koettelemuksesta toiseen
6. Suurten puukonsernien menestystä ei energiansaanti pysäytä

Tietolaatikot: 7. Muu teollisuus, 8. Alkutuotanto ja 9. Palvelulliset alat
Liitetaulukko: Toimialakohtaiset toteumat ja ennusteet

Sisällys

1. Duunareiden ostovoima laskenut nopeasti	5
1.1. Vuoden päästä menee heikommin yhä useammalla	5
1.2. Yli puolella vaikeuksia saada tavanomaiset menot katettua	5
1.3. Rahasyöppöinä ruoka, asuminen ja liikenne	6
1.4. Kolmannes yrityksistä siirtänyt nousseita tuotantokuluja hintoihinsa	7
1.5. Toimialakatsaus arvioi tulevaa ja kertoo toteutumista	7
2. Suhdanteet, näkymät ja ennusteet	11
2.1. Teollisuudenalojen näkymät	11
2.2. Teollisuusliiton suhdannebarometri	12
2.3. Työllisyyden kehitys	14
3. Teollisuuden kansainväliset ja kotimaiset suhdannenäkymät	17
3.1. Maailmantalouden kehitys	17
3.2. Pidemmän aikavälin kehitys teollisuudessa	18
3.3. Teollisuuden kilpailukyky	19
3.4. Teollisuuden kehitys Suomessa vuonna 2022	20
3.5. Talouden ja teollisuuden tilanne Euroopan unionissa	20
3.6. Suomen, Euroopan unionin ja maailmantalouden näkymät	20
3.7. Osingonjako on palautunut huippulukemiin	21
4. Metalliteollisuuden tuotanto ja työllisyys kasvussa	23
4.1. Tuotanto ja työllisyys teknologiasektorilla	23
4.2. Metallien jalostus	25
4.3. Metallituotteiden valmistus	26
4.4. Koneiden ja laitteiden valmistus	28
4.5. Elektroniikkateollisuus	30
4.6. Sähkölaitteiden valmistus	31
4.7. Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen valmistus	32
4.8. Muiden kulkuneuvojen valmistus	33
5. Kemianteollisuuden kunto kestää koettelemuksesta toiseen	35
5.1. Tuotanto ja työllisyys kemianteollisuudessa	35
5.2. Jalostettujen öljytuotteiden valmistus	37
5.3. Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	38
5.4. Lääkeaineiden ja lääkkeiden valmistus	39
5.5. Kumi- ja muovituotteiden valmistus	40
6. Suurten puukonsernien menestystä ei energiansaanti pysäytä	41
6.1. Tuotanto ja työllisyys puutuotesektorilla	41
6.2. Puutuotteiden valmistus	43
6.3. Huonekalujen valmistus	44
7. Muu teollisuus	45
8. Alkutuotanto	49
9. Palvelulliset alat	51
Liitetaulukko: Toimialakohtaiset toteumat ja ennusteet	54

1. Duunareiden ostovoima laskenut nopeasti

ANU-HANNA ANTILA

1.1. VUODEN PÄÄSTÄ MENEHEIKKOMMIN YHÄ USEAMMALLA

Tilastokeskuksen mukaan lokakuussa 2022 kuluttajahinnat olivat 8,3 prosenttia korkeammat kuin vuotta aiemmin lokakuussa. Tämä vuosimuutos tarkoittaa inflaatiota. Tuotteiden ja palvelujen hintojen noustua on ostovoima laskenut vuodessa tuon verran.

Asumisen, ruoan, bensan ja monen muun kuluttajatuotteen hinnat ovat kivunneet kuukausi kuukaudelta ylöspäin. Kaukolämmön ja sähkön hinnat tulevat nousemaan entisestään tulevan talven aikana. Sama koskee lämmitysöljyn ja bensiinin hintoja. Energiamaksumuksen vuoksi lähes puolet (45 %) Teollisuusliiton jäsenpaneelin ostovoimakyselyyn vastanneista (N=2 004) toteaa joutuvansa tinkimään perustarpeistaan. Hieman useammat ovat ottaneet kasvaneet energiakulut vakavasti: puolet (50 %) kertoo laskeneensa kotinsa lämpötilaa säästöystiä.

Ostovoimakyselyssä taloudellisen tilanteensa tällä hetkellä arvioi "kohtalaiseksi" vastaajien enemmistö (61 %) ja "huonoksi" joka viides (19 %). "Hyvänä" taloustilannettaan piti viidennes (20 %). Panelisteilta kysyttiin lisäksi, minkälainen on heidän taloudellinen tilanteensa 12 kuukauden päästä.

Luottamus parempiin aikoihin vuonna 2023 on duunareilla heikentynyt. Oma taloustilanne arvioidaan selvästi keuhnommaksi kuin nykyinen tilanne. Tasopudotus on merkittävä. Taloustilanteensa vuonna 2023 nykytilannetta huonommaksi arvioi kolmasosa (34 %) ja samanlaiseksi kuin vuonna 2022 noin puolet (55 %). Parempaa vuotta ennakoij joka kymmenes (12 %).

Teollisuusliiton jäsenpaneelille lähetetty ostovoimakysely kertoo, mitä duunaritalouksissa jää kuukaudessa käteen verotuksen jälkeen ja mihin käyttövarat riittävät. Sähköisenä loka-marraskuussa toteutettuun kyselyyn vastasi kaikkiaan 2 004 jäsenpanelistia. Vastausaktiivisuus nousi erittäin korkeaksi (70 %).

Enin osa vastaajista teki työtä (91 %), ja heistä enin osa (95 %) työskenteli vakituksissa työsuhteissa kokoaikaisesti. Loput vastaajista olivat kyselyajan kohtana joko työttömänä, lomautettuna tai esimerkiksi vanhempainvapaalla. Vastaajien kotitaloudet ovat tyyppillisimmin yksinasuvien tai kahden aikuisen talouksia.

1.2. YLI PUOLELLA VAIKEUKSIA SAADA TAVANOMAISET MENOT KATETTUA

Kotitalouksien kulutustaso yleensä vakiintuu käytettävissä olevien varojen tasolle. Tällöin olennaista on, mihin kulutustasoon on totuttu. Korkean inflaatiotason nostaessa kuluttajahintoja on monen talouskukkaro koetuksella.

Osalla vastaajista käteen jäävät käyttövarat ovat kuukaudessa vähäiset. Silloin sinnitellään. Jos tulot jäävät alhaisiksi ja välttämättömiä menoja on runsaasti, tulee yhteiskunta avuksi. Tällöin lapsilisät, toimeentulotuki ja yleinen asumistuki tasaavat taakkaa.

Ostovoimakyselyyn vastanneista neljäsosalla (25 %) kotitalouksista jäi käyttöön vain 1 000–1 999 euroa kuukaudessa. Tällainen taloudellinen tilanne koski yleisimmin nuorten, naisten ja yksinasuvien kotitalouksia. Joka kymmenes (10 %) vastaajista kertoi, että käyttövarat jäävät kuukaudessa alle 1 000 euron.

Kestämättömäksi käy tilanne silloin, jos taloudellinen tila heikkenee. Tällöin totutusta kulutustasosta joudutaan tinkimään. Työttömyyden, lomautuksen tai sairastumisen vuoksi tulot hupenevat. Ansiosidonnainen päiväraha on aina pienempi kuin palkka. Myös muutokset perhetilanteessa vaikuttavat käyttövarojen kokonaismäärään ja kulueriin.

Jäsenpanelisteilta kysyttiin lisäksi arviota siitä, miten käyttövarat riittävät. Joka kolmas vastasi, että tavanomaiset menot saa katettua "pienin vaikeuksin" (33 %) ja reilu neljäsosa "melko helposti" (28 %). Viidesosa vastaajista piti omien käyttövarojensa määrää riittämättömänä: he saivat tavanomaiset menonsa katettua "vaikeuksin" (15 %) tai vain "suurin vaikeuksin" (7 %).

Käyttövarojen riittävyyden kokemukseen vaikutti toki talouskukkaron suuruus, mutta myös vastaajan iällä oli merkitystä. "Melko helposti" tai "helposti" sai kaikki kuukausittaiset kulunsa maksettua yli puolet (54 %) yli 55-vuotiaista jäsenpanelisteista. Heillä ei enää ollut asuntolainaa yhtä yleisesti maksettavana kuin nuoremmilla ikäryhmillä. Nuoremmilla ja keski-ikäisillä oli myös selvästi enemmän alle 18-vuotiaita lapsia huollettavana.

1.3. RAHASYÖPPÖINÄ RUOKA, ASUMINEN JA LIIKENNE

Mihin teollisuusliittolaisten rahat sitten kuluvat? Vastausvaihtoehdoista pyydettiin ostovoimakyydessä valitsemaan kolme suurinta menoerää kuukaudessa. Vastaukset puhuvat selvää kieltä: eniten kuluu rahaa kuukaudessa ruokaan (91 %) ja asumiseen (90 %) ja kolmanneksi eniten (71 %) liikenteeseen. Muista menoista, kuten vaatteista ja vapaa-ajasta, monet ovat joutuneet jo tinkimään.

1. RUOKA SYÖ

Jäsenpanelistien ykkösmenoeräksi nostama ruoka on kallistunut selvästi. Lokakuussa 2022 ruoan hinta on Tilastokeskuksen (2022) mukaan noussut keskimäärin 15,9 prosenttia edellisvuodesta. Moni peruselintarvike on kallistunut huomattavasti tätä enemmän. Esimerkiksi jauhojen hinta kipusi vuodessa lähes 46 prosenttia korkeammaksi. Yli 30 prosenttia nousivat munien, kahvin ja voin hinnat. Kalan ja lihan hinnat ovat nekin nousseet vuodessa neljänneksellä (23–26 %).

Syksyllä 2021 alkoivat elintarvikkeiden hinnat nousta Suomessa. Kuitenkin jo koronavuosina 2020 ja 2021 kotitalouksien ruokamenot kasvoivat. Yksi syy oli etätyön yleistyminen. Ylipäättään ihmiset ruokailivat aiempaa enemmän kotosalla, ja monet lounaspaikat olivatkin kiinni. Etätyö on hyvin harvalle Teollisuusliiton jäsenelle mahdollista, joten se ei ole nostanut duunarin ruokakorin hintaa. Monien kotitalouksien käyttövarat kuitenkin vähenivät lomautusten ja alasajojen vuoksi.

2. ASUMINEN VIE

Asuminen syö käyttövaroja, oli kyse sitten omistusta tai vuokra-asunnosta. Asumiskuluja nostavat niin asuntolainojen korkojen nousu kuin myös lämmityskustannukset. Asuntolainaa jäsenpanelisteista on noin joka toisella (53 %) ja sellaisen aikoo jokunen (2 %) ottaa seuraavan puolen vuoden sisällä. Asumiskuluja nostaa viilenevä talvi. Kaukolämpö oli yleisin (35 %) kodin pääasiallinen lämmitysmuoto ja suora sähkölämmitys (23 %) toiseksi yleisin. Öljylämmitys oli käytössä enää vajaalla kymmenesosalla (9 %).

Kun kuluttajahinnat nousevat mutta käyttövarat pysyvät samana, ostovoima heikkenee. Vaihtoehtoja on tällöin kaksi, joko duunari tinkii menoistaan tai joutuu turvautumaan kulutusluottoihin. Jäsenpanelisteista usealla (44 %) oli kulutusluottoja ja 6 kuukauden sisällä niihin turvautuu muutama (2 %) lisää. Täysin velattomia ilmoitti olevansa neljännes (24 %) vastaajista. Luottotietonsa kertoi menettäneensä suhteellisen moni (7 %).

Asuntolainaa tai kulutusluottoa ottaneilta kysyttiin vielä, miten he selviävät velkojensa kuukausittaisista kuluista. Joka neljäs (26 %) velallinen arvioi velkakulut melko suuriksi, jolloin hän joutuu tinkimään joistain asioista. Pieni osa (5 %) piti velkakuluja kohtuuttomina ja koki olevansa aika tiukoilla. Yleisimmin niitä ottaneet (46 %) arvioivat hoitokulujen olevan kohtuullisia, jolloin jää rahaa elämiseenkin.

Kuitenkin pankkien asuntolainan korko voi nousta yhdessä yössä yllättävän korkeaksi. Muutokset ovat ennakoimattomia. Tilastokeskuksen mukaan korot ovatkin vuodessa nousseet selvästi: lokakuussa 2022 asuntolainojen korkojen nousu on ollut huomattava (67 %) verrattuna edellisvuoteen. Kulutusluottojen korot nekin ovat nousseet selvästi (24 %) vuodessa.

3. LIIKENNE HAUKKAA

Kolmanneksi suurin kuukausittainen menoerä oli teollisuusliittolaisilla liikenne. Selvä enemmistö taittaa työmatkat omalla autollaan (85 %). Toiseksi yleisemmin töihin mennään polkupyörällä (23 %). Jos työmatka on lyhyt, sen taittaa kävellen (9 %).

Julkista liikennettä käyttää vain harva (5 %). Syitä on monia: julkista liikennettä ei joko kotipaikkakunnalla ole tai aikataulut eivät veny työaikojen mukaisesti. Monella työmatkat ovat pitkiä tai monivaiheisia. Bensaa kuluu, sillä vastaa- jista yli puolella (55 %) yhdensuuntainen työmatka on 10–49 kilometriä ja kymmenesosalla (10 %) yli 50 kilometriä. Bensakuluja leikataan kulkemalla myös kimpakkyydillä (5 %).

1.4. KOLMANNES YRITYKSISTÄ SIIRTÄNYT NOUSSEITA TUOTANTOKULUJA HINTOIHINSA

Loka-marraskuussa sähköisenä toteutetussa suhdannekyselyssä (4/2022) selvitettiin perinteiseen tapaan toimialojen suhdannekehitystä ja yritysten henkilöstön määrää. Näiden lisäksi pääluottamusmiehiltä kysyttiin, mitä vaikutuksia energian hinnannousulla on ollut eri työpaikoilla.

Päáluottamusmiesten (N=865) suhdannekyselyyn antamista vastauksista selviää, että kolmasosa (32 %) yrityksistä on pystynyt siirtämään nousseet tuotantokulut tuotteittensa hintoihin. Kemian- teollisuuden yrityksissä tämä on ollut vielä yleisempää (44 %). Kustannusten nousu näkyy myös kulluttajien kukkarossa, sillä bensiinin ja lämmitysöljyn hinnat ovat nousseet. Huomattavaa on, että melko usea kertoi, että työpaikalla ei ole ryhdytty mihinkään toimiin (7 %) energian hinnannousun vuoksi.

Energiakuluja on myös vähennetty erityisillä toimin- la. Lähes joka viides (18 %) yrityksistä on vähentä- nyt työtilojen lämmitystä ja valaistusta. Esimerkiksi tätä ajatellen on asennettu liiketunnistimia, ettei valaista tyhjiä tiloja. Osa yrityksistä (13 %) on siirtä- nyt investointeja tuonnemmaksi. Esimerkiksi uusiin tuotantolaitteisiin ei välttämättä nyt investoida.

Vaihtoehtoisia energialähteitä (8 %) on otettu käyttöön joissakin yrityksissä ja öljylämmityk- sestä siirrytty muihin lämmitysmuotoihin (6 %). Selvästi harvinaisempaa (2–3 %) on yrityksissä

ollut kilpailuttaa sähköntoimittajaa tai kuljetus- ja logistiikkapalveluja. Myöskään tuotantoa ei ole siir- retty tehtäväksi yöaikaan (2 %) tai alihankkijoiden tehtäväksi (0 %).

Suhdannekyselyyn vastasi kaikkiaan 865 pää- luottamusmiestä. Vastausaktiivisuus oli hyvä (45,0 %). Kaikkein innokkaimmin vastasivat metalli- teollisuuden pääluottamusmiehet (48,3 %). Hopea- sijan jakoivat puutuoteteollisuuden, muun teollisuu- den ja alkutuotannon pääluottamusmiehet hyvällä vastausprosentilla (yli 47 %).

1.5. TOIMIALAKATSAUS ARVIOI TULEVAA JA KERTOO TOTEUTUMISTA

Teollisuusliiton toimialakatsaus on osa liiton tutkimusyksikön pitkäjänteistä yritys- ja toimiala- seurantaa. Tutkimusyksikkö luo vuoden 2022 toimi- alakatsauksessa kuvan metalli-, kemian-, puutuote- teollisuuden toimialojen kehityksestä viime vuosina. Ennusteiden lisäksi tutkimusyksikön asiantuntijat vetävät yhteen ja esittävät yleisarvion toimialan tilanteesta suurimpien teollisuudenalojen pääsivuilla.

Toimialakatsaus julkistetaan kerran vuodessa joulu- kuussa. Tätä aiemmin syksyllä ilmestyy palkka- katsaus. Toimialakatsaus on apuna, kun halutaan vertailla yksittäisten yritysten kehitystä koko toimi- alan kehitykseen. Palkkakatsauksessa puolestaan kerrotaan palkankehityksestä Teollisuusliiton eri aloilla ja julkaistaan alakohtaisia palkkatilastoja.

Katsauksessa käytetään toimialoja koskevassa jaottelussa Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL2008) mukaista aineistoa. Kaikkiaan Teollisuus- liiton piiriin kuuluu yli 30 toimialaa, eivätkä ne kai- kilta osin ole yksi yhteen liiton sopimusalojen kans- sa. Sopimusaloja on toinen mokoma.

Tutkimusyksikkö hyödyntää toimialoittain saatavaa tietoa monipuolisesti. Teollisuusliiton piiriin kuulu- vilta toimialoilta saatava tieto järjestetään kuuteen pääluokkaan.

Pääpiirteissään Tilastokeskuksen toimialaluokittelun pohjalta järjestetyt pääluokat ovat: 1. Metalliteollisuus, 2. Kemianteollisuus, 3. Puutuoteteollisuus, 4. Muu teollisuus, 5. Alkutuotanto ja 6. Palvelulliset alat. Toimialaseurannassa tarkastellaan kolmen suu- rimman teollisuudenalan lisäksi näin myös muiden

teollisuudenalojen sekä alkutuotannon ja palvelullisten alojen kehitystä ja näkymiä.

Edellä kuvattua luokitusta käytetään kaikissa tutkimusyksikön tietojulkaisuissa. Jaottelu kuvaa toimialojen työtä ja luonnetta: metalliteollisuudessa työstetään metallia, alkutuotannossa tuotetaan raaka-aineita ja palvelullisilla aloilla suurin osa työstä tai tuotteesta on palvelua. Myös Teollisuusliiton ennusteissa ja suhdannebarometrissa tieto järjestetään tämän luokittelun mukaisesti.

TIETOLÄHTEET

Katsauksissa hyödynnetyt toimialatiedot perustuvat useaan lähteeseen. Päälähteinä on käytetty Tilastokeskuksen Kansantalouden tilinpidon ja Teollisuustilaston uusimpia saatavilla olevia tietoja sekä Tullin ulkomaankauppatilastoja ja Alma Talentin Analyssaattorin tuoreimpia yritystietoaineistoja.

Tilasto- ja tutkimustietoa ammennetaan tarvittaessa muiden tiedontuottajien tietotuotteista. Esimerkiksi Kansallisen Mediatutkimuksen ja Kantar TNS:n tuottamia tilastotietoja on käytetty painoalan kohdalla. Moottoriajoneuvojen kaupan osalta taas on hyödynnetty muun muassa Autoalan tiedotuskeskuksen ja Traficom:n tilastotietoja. Alkutuotannon lukuja saadaan Luonnonvarakeskuksen (LUKE) tilastoista.

Vuoden 2022 toimialakatsauksessa tarkastellaan metalli-, kemian- ja puutuoteteollisuuden tilannetta ja näkymiä. Muun teollisuuden, alkutuotannon ja palvelullisten alojen toimialaseurantaa ei ole voitu toteuttaa täysipainoisesti, koska tutkimusyksikössä on ollut henkilöstövaje.

Muun teollisuuden, alkutuotannon ja palvelullisten alojen osalta tässä toimialakatsauksessa niitä koskien julkaistaan tietolaatikko, josta selviävät perustiedot. Näiden alojen tilanteisiin ja näkymiin paneudutaan tarkemmin vuoden 2023 tietojulkaisuissa.

SUHDANNEKYSELY NELJÄNNESVUOSITTAIN

Tutkimusyksikössä seurataan systemaattisesti talouden ja työllisyyden suhdanteiden kehitystä. Erilaiset tilastot ilmestyvät auttamatta viiveellä. Siksi tutkimusyksikössä tuotetaan ajantasaisempaa tietoa pääluottamusmiehille lähetetyn suhdannekyselyn avulla. Kyselyvastausten pohjalta voidaan myös ennakoida tulevaa, johon tilastot eivät useinkaan pysty.

Suhdannekysely toteutetaan neljästi vuodessa: tammikuussa, huhtikuussa, elokuussa ja marraskuussa. Sähköinen kysely lähetetään kaikille liiton pääluottamusmiehille. Tuoreessa marraskuun kyselyssä selvitettiin toimialojen suhdannekehityksen lisäksi energianhinnannousun vaikutuksia ja ratkaisukeinoja eri työpaikoilla.

Teollisuusliiton piiriin kuuluvilta alojen tuotannon ja työllisyyden suhdanteista tuotetaan tietoa suhdannekyselyn avulla. Kyselyssä pääluottamusmiehet antavat arvionsa työpaikkansa työllisyyden ja tuotannon tilasta 3 kuukautta aiemmin ja 3 kuukautta eteenpäin. Suhdannekyselyn tulokset ovat arvioita ja siten suuntaa antavia. Kuitenkin ruohonjuuritasolta saatavat kyselytiedot ovat osoittautuneet hyvinkin tarkoiksi ja hyödyllisiksi, siksi niitä hyödynnetään tehtäessä toimialakohtaisia ennusteita.

Suhdannekyselyn vastausten avulla muodostetaan Teollisuusliiton suhdannebarometri (ks. luku 2.2. Teollisuusliiton suhdannebarometri). Kyselyn avulla selvitetään myös työpaikkojen henkilöstömääriä, jotka työnantajayritysten tulisi ilmoittaa tilinpäätöksissään nykylainsäädännön mukaan. Myös pienten yritysten tulisi ilmoittaa tilinpäätöksessä henkilöstön keskimääräinen lukumäärä. Kaikkien yritysten kohdalla tietoa ei silti ole saatavana, siksi sitä tiedustellaan. Toimialakatsauksessa julkaistaan listaus kunkin toimialan suurimmista työnantajista. Suhdannekyselyn sektorikohtaisia tuloksia esitellään toimialakatsauksessa kunkin sektorin pääsivulla (luvut [4.1. metalliteollisuus](#), [5.1. kemianteollisuus](#) ja [6.1. puutuoteteollisuus](#)).

TOIMIALAN TUNNUSLUVUT TIETOLAATIKOISSA

Jokaisen sektorin osion aloittavalle pääsivulle ovat tutkimusyksikön asiantuntijat hahmotelleet yleisarvionsa päätoimialan tilanteesta ja näkymistä. Pääsivun jälkeen keskitetään huomio yksittäisiin toimialoihin. Luvuissa tarkastellaan kunkin toimialan tuotannon ja työllisyyden kehitystä sekä työpaikayrityksiä ja niiden tilanteita perustuen tuoreimpiin tietoihin.

Jokaisen toimialan keskeisimmät tiedot ja tunnusluvut löytyvät sivun alusta erillisestä tietolaatikosta. Eroja löytyy teollisuudenalojen ja muiden alojen eli palvelullisten alojen ja alkutuotantoalojen väliltä. Koska toimialoja koskevat tiedot vaihtelevat, niitä kuvaavat kuviot on räätälöity alan luonteen mukaisesti. Esimerkiksi teollisuudessa vienti on olennaista, mutta autokaupassa tai pesulapalveluissa sitä ei ole.

Teollisuuden toimialojen tietolaatikat ovat kaikkien laajimmat. Teollisuuden toimialoja koskevasta laajemmasta tietolaatikosta löytyvät seuraavat tunnusluvut: Ensin mainitaan toimialaa koskevat sopimusalat, sitten tässä järjestyksessä esitellään keskeiset tunnusluvut (suluissa lähde): tuotteet ja tärkeimmät asiakkaat (Teollisuusliiton tutkimusyksikkö), työllisten määrä ja tuotanto (Tilastokeskus/Kansantalouden tilinpito), liikevaihto, yritysten määrä, kannattavuus ja vakavaraisuus (Tilastokeskus, Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto) ja vientimaat ja tavaravienti (Tulli).

Tuotannon osalta annetut tiedot on suhteutettu tehdasteollisuutta kokonaisuudessaan kuvaaviin arvoihin. Kannattavuuden ja vakavaraisuuden osalta annettuja tietoja verrataan teollisuuden keskiarvoihin. Viennin osalta toimialan vientiä verrataan Suomen koko tavaravientiin.

Suppeampi tietolaatikko löytyy joidenkin teollisuudenalojen, alkutuotannon ja palvelullisten alojen sivuilta. Suppeammassa tietolaatikossa löytyvät nämä tiedot: Ensin mainitaan toimialaa koskevat sopimusalat. Sen jälkeen tässä järjestyksessä esitellään keskeiset tunnusluvut (suluissa lähde): tuotteet/palvelut ja tärkeimmät asiakkaat (Teollisuusliiton tutkimusyksikkö), henkilöstömäärä, liikevaihto ja yritysten määrä (Tilastokeskus, Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto) ja kannattavuus (Alma Talent Analysaattori).

Kannattavuuden ja vakavaraisuuden osalta toimialan yrityksille annetaan sanallinen arvio kolmiportaisella asteikolla heikko, tyydyttävä tai hyvä. Näitä napakasti esiteltyjä tietoja ja arvioita voi lukea seuraavalla tavalla: Toimialan yritysten kannattavuudesta kertoo nettotulos. Nettotulosprosenttia voidaan teollisuuden aloilla pitää hyvänä, jos se on yli 5 prosenttia. Kun nettotulos jää alle 5 prosentin mutta pysyttelee kuitenkin nollan yläpuolella, taso on tyydyttävä. Heikosta kannattavuudesta kertoo nollataso tai sen alittaminen.

Niiltä toimialoilta, joilta tunnuslukuna on mukana myös vakavaraisuus, esitellään tietolaatikossa kunkin toimialan yritysten omavaraisuusasteen. Sanallisen arvion antamisessa on käytetty seuraavia kriteerejä: Omavaraisuusaste on hyvä, jos se on yli 40 prosenttia. Jos se jää 20–40 prosenttiin, tasoa voidaan pitää tyydyttävänä. Heikosta tasosta kertoo, jos omavaraisuusaste on alle 20 prosenttia.

Toimialakatsaus on toteutettu tutkimusyksikön asiantuntijoiden yhteistyönä. Jokaisen luvun kohdalla löytyy kirjoittajan nimi. Tarkemmat kysymykset ja muut tiedustelut voi näin kohdentaa oikealle asiantuntijalle. Seuraava näin laaja toimialakatsaus ilmestyy loppuvuonna 2023. Toimialakatsauksen lisäksi Teollisuusliiton tutkimusyksikkö [julkaisee kuukausittain talouden ja työllisyyden näkymiä sekä toimialatietoa Teollisuusliiton nettisivuilla](#).

Toivomme Teollisuusliitto ry:n toimialakatsauksesta olevan teille hyötyä. Otamme mielellämme vastaan palautetta ja ehdotuksia katsausten kehittämiseksi.

Helsingissä 14.11.2022

Anu-Hanna Anttila, tutkimuspäällikkö
(työllisyys, talous, barometri ja kyselyt)

Timo Eklund, erikoistutkija
(toimialaseuranta, talous ja barometri)

Mika Kärkkäinen, erikoistutkija
(toimialaseuranta ja pörssiyritykset)

Sami Myllyniemi, erikoistutkija
(jäsenpaneelikyselyt)

Markus Raninen, tilastotutkija
(kuviot, taulukot, barometri ja kyselyt)

2. Suhdanteet, näkymät ja ennusteet

ANU-HANNA ANTILA, TIMO EKLUND, MIKA KÄRKKÄINEN JA MARKUS RANINEN

Teollisuusliiton tutkimusyksikkö tekee pitkäjänteistä toimialaseurantaa, johon kuuluu myös tuotannon ja työllisyyden näkymien arviointi. Suurimpien Teollisuusliiton piiriin kuuluvien teollisuusalojen eli metalli-, kemian- ja puutuote-teollisuuden osalta näkymiä hahmotetaan kahdella tavalla. Näiden tapojen ero on niiden aikajänne.

Ensinnäkin toimialakatsauksessa esitetään edellisvuoden toteutuman lisäksi ennusteet kuluvan ja seuraavan vuoden näkymistä. Nämä teollisuuden tuotantoa ja työllisyyttä koskevat vuositasen arviot perustuvat tutkimusyksikön asiantuntijoiden toimialaseurantaan ja heidän arvioihinsa. (Ks. luku 2.1.)

Vuositaso on kuitenkin sangen pitkä aika, sillä yritysten ja erityisesti pörssiyritysten tulosta mitataan neljännesvuosituloksilla (Q1–Q4). Globaalin kvartaalitalouden näkymiä on ollut hankala ennustaa myös erilaisten kriisien vuoksi. Siksi tutkimusyksikkö on rakentanut Teollisuusliiton suhdannebarometrin, joka kertoo tulevan vuosineljänneksen eli seuraavien kolmen kuukauden näkymistä. Suhdannebarometrin tiedot kerätään suoraan kentältä: saldoluvut lasketaan pääluottamusmiesten suhdannekyselyssä antamien arvioiden pohjalta. (Ks. Luku 2.2.)

2.1. TEOLLISUUDENALOJEN NÄKYMÄT

Maailmantalous ampaisi kasvuun vuoden 2021 alkupuolella, jolloin koronapandemian talousvaikutukset alkoivat hiipua. Seuraavan kerran maailmantalous meni sekaisin helmikuussa 2022, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Suomessa toimiva teollisuus onnistui hyödyntämään vuoden 2021 nousukauden ja tilauskirjat täyttyivät vauhdilla. Teollisuus on pärjännyt hyvin ja selvinnyt erilaisista kriiseistä.

Teollisuusliiton tutkimusyksikkö ennustaa vuodelle 2022 kohtuullisen ripeää tuotannon kasvua. Vuonna 2023 maailmantalouden vaikeudet näkyvät etenkin kysynnän heikkenemisenä teollisuustyöpaikoilla. Teollisuuteen on syntynyt paljon uusia työpaikkoja vuosina 2021 ja 2022. Ensi vuonna uusien työpaikkojen määrä jää vähäisemmäksi.

Taulukko 1

Metalliteollisuuden toteuma ja keskeiset ennusteet (e*)

	2021	2022e*	2023e*
Tuotannon määrän muutos, %	5	3	0
Työllisyyden muutos, %	2	2	0
Työtuntien muutos, %	2	2	0
Tuottavuuden muutos, %**	3	1	0

** Tuotanto työtuntia kohden

Kemianteollisuuden toteuma ja keskeiset ennusteet (e*)

	2021	2022e*	2023e*
Tuotannon määrän muutos, %	0	4	2
Työllisyyden muutos, %	2	2	1
Työtuntien muutos, %	1	2	1
Tuottavuuden muutos, %**	-1	2	1

** Tuotanto työtuntia kohden

Puutuoteteollisuuden toteuma ja keskeiset ennusteet (e*)

	2021	2022e*	2023e*
Tuotannon määrän muutos, %	2	2	-2
Työllisyyden muutos, %	4	1	-1
Työtuntien muutos, %	4	1	-1
Tuottavuuden muutos, %**	-2	1	-1

** Tuotanto työtuntia kohden

METALLITEOLLISUUS

Tutkimusyksikkö ennustaa, että vuonna 2022 metalliteollisuuden tuotanto kasvaa (+3 %). Sen sijaan vuonna 2023 kasvu pysähtyy. Vuonna 2023 näytetään pysyvän kahden edellisvuoden aikana saatutulla tasolla, eikä pakkaslukuja ole tiedossa.

Vuoden 2021 työllisyyden toteutumassa näkyvät vielä korona-ajan mittavat lomautukset ja irtisanomiset. Työantajapuolen ennustamat teollisuusyritysten alasajot ja konkurssit eivät realisoituneet kuitenkaan odotetussa suuruusluokassa. Vuoden 2022 ennusteessa on jo pohjana terve vertailuvuosi 2021. Metalliteollisuuden työtunnit ja työllisyys kehittyvät samaa tahtia (+2 %), ja myös tuottavuus paranee (+1 %).

Metalliteollisuuden työllisyyden kasvun esteenä on se, että kaikkiin työtehtäviin ei välttämättä löydy tekijöitä. Työllisyyden kasvua hidastaa vuosina 2022 ja 2023 juuri työvoiman saatavuus. Teollisuusliiton piiriin kuuluvista aloista metallialoilla käytetään eniten vuokratyövoimaa, ulkomaista työvoimaa ja alihankkijoita. Kun työvoimasta on pula, näiden käyttö yleistyy.

KEMIANTEOLLISUUS

Kemianteollisuus kärsi koronapandemian vaikutuksista enemmän kuin metalli- ja puutuoteteollisuus. Tuotantomäärät eivät kääntyneet kasvuun vielä vuonna 2021. Vuonna 2022 kemianteollisuus lapioidu tuotantokuoppaa umpeen melkoista tahtia.

Tuotanto kasvaa tutkimusyksikön ennusteen mukaan komeasti (+4 %). Nopeinta kasvu on öljynjalostuksessa, jonka tuotanto supistui voimakkaasti korona-aikana. Taustalla oli heikko kysyntä mutta myös Nesteen Porvoon jalostamon suurhuolto ja Naantalın jalostamon lakkauttaminen.

Tutkimusyksikkö ennakoii myös lääketeollisuudelle vauhdikasta 4 prosentin kasvua. Tätä ennen lääkkeiden tuotanto on supistunut vuosi vuodelta vuoden 2016 jälkeen. Kemianteollisuuden työllisyys kasvaa vuonna 2022 mukavasti (+2 %) ja vuonna 2023 vielä hieman (+1 %), kun tuotanto lisääntyy.

PUUTUOTETEOLLISUUS

Puutuoteteollisuus yltää vuonna 2022 mukavaan kasvuun (+2 %) vahvan alkuvuoden ansiosta. Jo vuonna 2021 tuotanto oli kasvussa (+2 %), joten vuoden 2020 menetykset on kyetty paikkaamaan. Kasvu hyytyy loppuvuonna 2022, ja vuosi 2023 on puutuotealoille kaikilta osin selvästi edellisvuotta heikompi. Syynä tähän on rakentamisen kääntäminen laskuun. Tavaravienti kääntyi laskuun jo keväällä 2022.

Tuotannon työntekijöiden lomautuksia ja irtisanomisia on puutuoteteollisuudessa ollut viime vuosina jonkin verran. Tehtyjen työtuntien muutos ja työllisyyden muutos kulkevat yhtä jalkaa. Sahoilla on ollut investointihankkeita. Niiden ansiosta tuottavuuskehityksen voi odottaa olevan parempi vuoden 2023 jälkeen.

2.2. TEOLLISUUSLIITON SUHDANNEBAROMETRI

Teollisuusliiton suhdannebarometri kertoo teollisuuden tuotannon ja työllisyyden näkymistä. Barometrissa hyödynnetään suurimpien kolmen teollisuudenalan – metalli-, kemian- ja puutuoteteollisuuden – pääluottamusmiesten arvioita työpaikkansa näkymistä. Suhdannekyselyssä pääluottamusmiehet antavat arvionsa työpaikkansa tuotannon ja työllisyyden kehityksestä. Suhdannebarometri koskee keskimäärin noin 650 yritystä barometriin valituilta sopimusaloilta. Suhdannekyselyyn on vastannut noin 750 pääluottamusmiestä, jotka työskentelevät näiden yritysten toimipaikoilla. Mukana on myös yrityksiä, jotka eivät ole järjestäytyneet mihinkään työnantajajärjestykseen.

Suhdannebarometrin avulla mitataan pulssia niiltä teollisuudenaloilta, jotka työllistävät eniten Teollisuusliiton jäseniä. Pulssin mittauksen tueksi pääluottamusmiehiä kannustetaan selvittämään työnantajalta yrityksen tuotantoon ja työllisyytilanteeseen liittyviä tietoja. [Yhteistoimintalaissa \(1333/2021, 11 §\)](#) on säädetty, että pääluottamusmiehillä on oikeus pyytää ja saada työnantajalta säännöllisesti tietoa yrityksen talous- ja työllisyytilanteista.

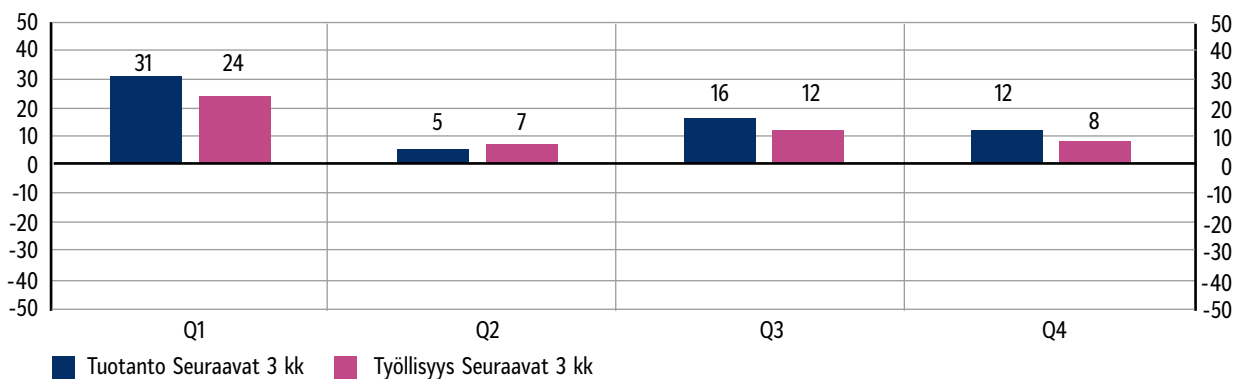
Suhdannebarometrissa tuotantoa ja työllisyyttä koskevat yrityskohtaiset arviot painotetaan. Tämä siksi, että työnantajayritykset ovat erisuuruisia niin liikevaihdoltaan kuin henkilöstömääriltään. Pääluottamusmiesten antamat arviot painotetaan seuraavasti: tuotanto yrityksen liikevaihdon ja työllisyys toimipaikan henkilöstön määrän perusteella.

Painotuksessa hyödynnetään Tilastokeskuksen [yritysrekisterin luokitteluja](#) ja yritystietokantaa. Yritysrekisterissä yritykset luokitellaan muun muassa liikevaihdon ja henkilöstön määrän perusteella. Painokertoimien luomisessa käytetään yrityksiä koskevaa liikevaihdon suuruusluokitusta (SL1), kun muodostetaan tuotannon saldolukua. Vastaavasti työllisyyden suhdanteita koskevan saldoluvun laskemisessa hyödynnetään henkilöstön suuruusluokan luokitusta (HS1).

Kuvio 1

Metalliteollisuuden näkymät (2022/Q1-Q4)

Sisältää sopimusalat: Teknologiateollisuus

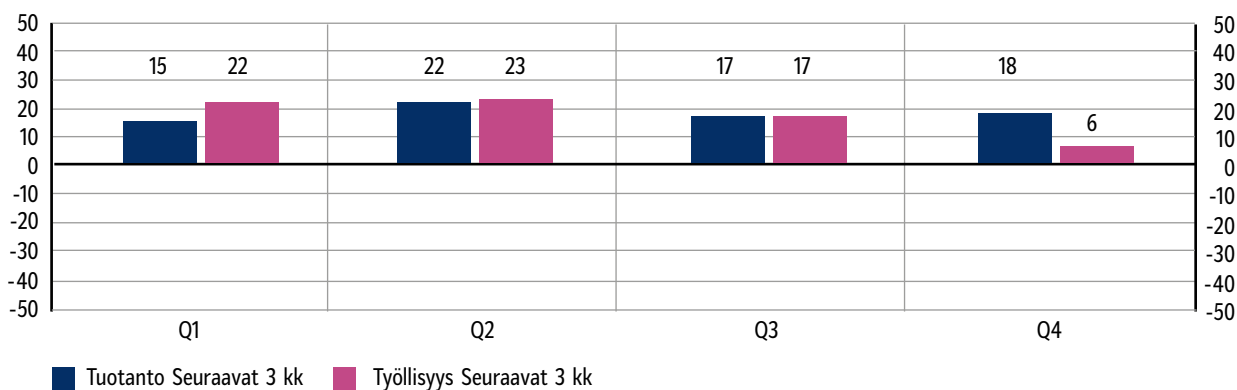

Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2022

Kuvio 2

Kemianteollisuuden näkymät (2022/Q1-Q4)

Sisältää sopimusalat: Kemian perusteollisuus, Muovituoteteollisuus ja kemian tuoteteollisuus, Öljy-, maakaasu ja petrokemianteollisuus ja Kumiteollisuus

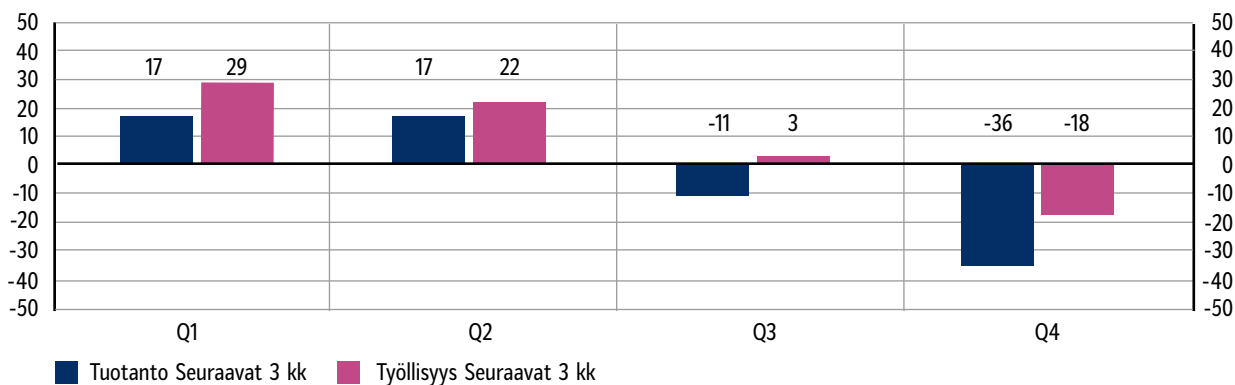

Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2022

Kuvio 3

Puutuoteteollisuuden näkymät (2022/Q1-Q4)

Sisältää sopimusalat: Mekaaninen metsäteollisuus, Puusepänteollisuus ja Hirsitaloteollisuus

Lähde: Teollisuusliiton tutkimusyksikkö 2022

Suhdannebarometrin kuvioissa esitetään kokonaisarvio talouden ja työllisyyden näkymistä 3 kuukautta eteenpäin. Muutoksen suunta ilmaistaan suhdannebarometrissa saldoluvun avulla. Plusmerkkinen saldoluku ennakoii myönteisiä suhdannenäkymiä ja vastaavasti miinusmerkkinen heikentyviä näkymiä. Saldoluku vaihtelee +100 ja -100 välillä.

Saldoluku lasketaan siten, että taloutta ja työllisyyttä koskevien kysymyksen vastausvaihtoehdot muutetaan numeromuotoon seuraavalla tavalla. Vastauskaala on viisiportainen: paranee paljon (+2), paranee jonkin verran (+1), pysyy ennallaan (0), heikkenee jonkin verran (-1) ja heikkenee paljon (-2). Tällöin tuotantoa ja työllisyyttä koskevat saldoluvut lasketaan painotettujen vastausten perusteella siten, että myönteisten vastausten osuudesta vähennetään kielteisten vastausten osuus.

Teollisuusliiton suhdannebarometri ennakoii tulevia tuotannon ja työllisyyden näkymiä metalliteollisuuden, kemianteollisuuden ja puutuoteollisuuden aloilta. Näiden päätoimialojen näkymissä on huomioitu toimialat (TOL2008) tutkimusyksikön jaottelun mukaisesti.

UUODEN 2022 NÄKYMÄT

Seuraavista suhdannebarometrikuvioista selviää, että metalli- ja kemianteollisuuden tuotannon ja työllisyyden näkymät ovat pysyneet myönteisinä koko vuoden 2022 (Q1–Q4). Metalliteollisuudessa toinen vuosineljännes (Q2) on arvioitu muita ajankohtia alhaisemmaksi. Tämä kesäkuukausia koskeva arvio liittyy yleisempään kausivaihteluun.

Kausivaihtelu näkyy esimerkiksi uusien tilausten kohdalla siten, että kesäaikana on hiljaisempaa. Tilastokeskuksen mukaan syyskuussa 2022 uusien tilausten arvo oli vuositasolla kovastikin kasvussa. Kemianteollisuuden uusien tilausten arvo oli peräti 42 prosenttia korkeampi kuin vuonna 2021 syyskuussa. Uudet tilaukset olivat syyskuussa myös plussan puolella metalliteollisuudessa (10 %) ja puuteollisuudessa (7 %, mukana myös paperiteollisuus). Tilauskirjat ovat siis täyttyneet myös alkusyksynä. Tämä tarkoittaa sitä, että työtä riittää tulevina aikoinakin. Osa kasvusta selittyy hintojen nousulla.

Teollisuusliiton suhdannebarometrissa metalli- ja kemianteollisuudessa koko vuoden 2022 tuotannon arviot ovat pysyneet tasaisina.

Tämä tarkoittaa kasvuvauhdin hidastumista. Pääluottamusmiesten antama kokonaisarvio vuoden 2022 ensimmäisen puolikkaan (Q1–Q2) tuotannosta ja työllisyydestä on metalli- ja kemianteollisuuden aloilla myönteinen. Tilauksia on riittänyt, tuotanto pyörinyt ja tuotantotyöntekijät saaneet töitä.

Puutuoteollisuuden työpaikoilla tuotannon näkymät ovat syksyn mittaan (Q3) alkaneet heikentyä. Loppuvuonna (Q4) tuotannon arvioidaan olevan jo huomattavasti pakkasen puolella (-36). Kun kysyntä on hiipunut, tavara on jäänyt varastoon odottelemaan. Alan työllisyyden näkymät ovat nekin huolestuttavan heikot (-18) pääluottamusmiesten arvioiden mukaan.

Teollisuusliiton suhdannebarometrin tieto tuotetaan *The Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys*in ohjeita soveltaen. Tuotantoa ja työllisyyttä koskeva kysymyksenasettelu on sama ja painotuksen periaatteet yhtäläiset. EU-maita koskevan yritystiedon keruussa tämä ohje on käytössä, esimerkiksi EK:n suhdannebarometri tuotetaan kyseiseen ohjeistoon perustuen.

Suhdannekysely toteutetaan neljästi vuodessa (tammi-, huhti-, elo- ja marraskuussa). Myös suhdannetilanteesta ja näkymistä kertova suhdannebarometri ilmestyy neljännesvuosittain Teollisuusliiton nettisivuilla.

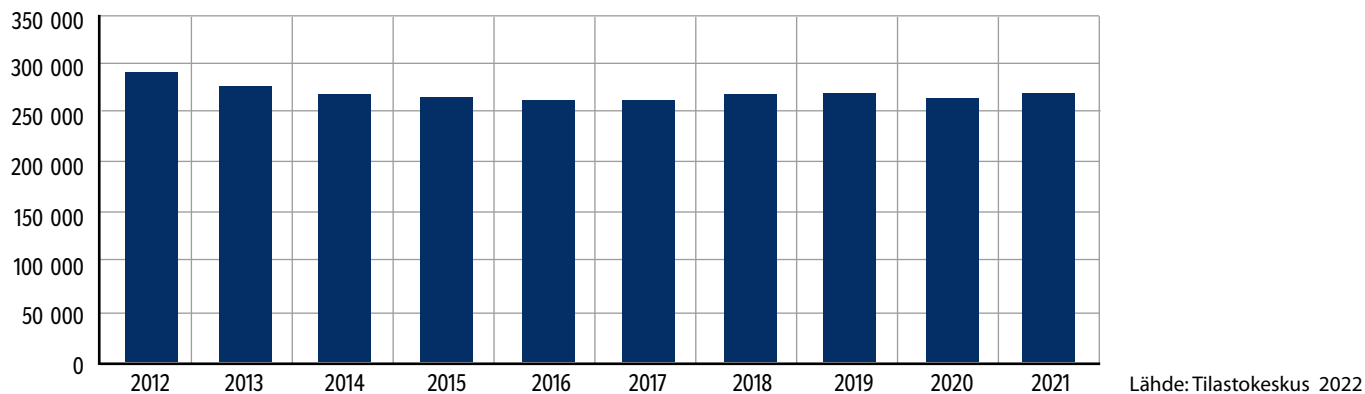
2.3. TYÖLLISYYDEN KEHITYS

Tilastokeskuksen Työvoimatutkimuksen (lokakuu 2022) mukaan syyskuussa työllisiä Suomessa oli vuoden 2022 syyskuussa +86 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työllisellä Tilastokeskus tarkoittaa henkilöä, joka tekee ansiotyötä vähintään 1 tunnin viikossa. 15–64-vuotiaiden työllisyysasteen trendiluku oli syyskuussa 73,4 prosenttia. Työllisyysaste kertoo ansiotyöntekijöiden määrästä. Työ voi olla koko- tai osa-aikaista, keikkatyötä tai yrittäjätyötä.

Työ- ja elinkeinoministeriön Työnvälitystilaston (lokakuu 2022) mukaan syyskuussa lomautettuna maassa oli yhteensä 14 600 henkilöä. Vuosimuutos on merkittävä, sillä lomautukset ovat vuodessa puolittuneet. Syyskuussa 2022 lomautettuja oli -16 900 vähemmän kuin 2021 syyskuussa. Etenkin kokoaikaiset lomautukset ovat laskeneet vuodessa (-11 600). Kokoaikaisesti lomautettuja oli syyskuussa yhteensä 9 400.

Kuvio 4

Teollisuusliiton teollisten alojen henkilöstömäärä (2012-2021)

Teollisuusliiton alojen piiriin kuuluva teollisuuden henkilöstömäärä oli vuonna 2021 vajaat 270 000 ihmistä (Kuvio 4). Kaikkiaan teollisuus työllisti 340 000 työntekijää Suomessa vuonna 2021. Tilastojen lukema on osatotuus. Nimittäin teollisuudessa työskentelee myös kotimaisia vuokratyöntekijöitä. Tilastokeskus tilastoi kuitenkin vuokratyöntekijät työnantajan mukaisesti palvelujen, eikä teollisuuden työvoimaksi.

Lisäksi teollisuuden todellisia työntekijämääriä kasvattaa niin kutsuttujen lähetettyjen työntekijöiden osuus. Ulkomailta Suomeen lähetetyt työntekijät työskentelevät joko alihankkijoiden ja henkilöstövuokrayritysten palveluksessa, tai sitten ulkomainen työnantajan on lähettänyt heidät Suomeen töihin yrityksen sisällä.

LIITON JÄSENTEN TYÖLLISYYS PARANTUNUT

Teollisuusliiton jäsenten työllisyyskehitys on ollut suotuisa vuoden 2022 aikana, kuten kuviosta 5 käy ilmi. Tammi-syyskuun aikana A-kassan mukaan

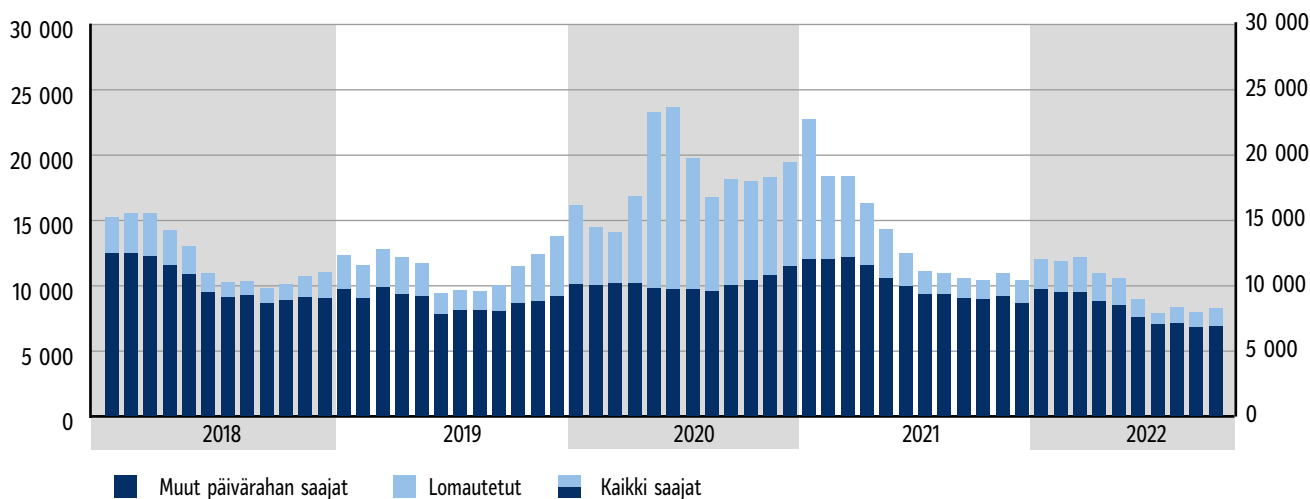
(2022) ansiopäivärahaa saaneiden teollisuusliittolaisten määrä on pudonnut kolmanneksen. Selkeä käänne parempaan tapahtui huhtikuussa. Tammi-kuussa 2022 kaikkia ansiopäivärahan saajia oli vielä yli 12 200, mutta lokakuussa heitä oli selvästi (-3 800) vähemmän. Teollisuusliiton jäsenet ovat löytäneet töitä, mutta toki osa on työllistynyt muille aloille tai jäänyt eläkkeelle.

Lokakuussa oli kokoaikaisesti lomautettuna reilut 1 100 Teollisuusliiton jäsentä. Kokoaikaiset lomautukset alkoivat nousta kesän jälkeen yli tuhannen. A-kassan mukaan teollisuusliittolaisten lomautusten määrä on ensimmäisen vuosi- puoliskon aikana vähitellen pudonnut. Kesäkuussa lomautusten määrä laski tuhannen tasolle eli noin puoleen maaliskuun yli 2 000 lomautuksen tasolta.

Teollisuusliiton jäsenten lomautusten osalta tilanne kehittyi maaliskuun korkeista lukemista kevään mittaan alaspäin. Alle tuhannen lomautusten määrä kävi heinäkuussa. Käytännössä alkuvuoden 2022 tasosta lomautettujen määrä on elo-lokakuussa puolittunut. (Ks. Kuvio 5.)

Kuvio 5

Ansiopäivärahaa saaneiden Teollisuusliiton jäsenten määrä kuukausittain (2012-2022), viimeisin havainto 10/2022

A-kassan tietoaineistoista selviää, että ansiopäivärahaa on maksettu etenkin metalliteollisuudessa työskennelleille. On toki muistettava, että Teollisuusliiton jäsenistä metallialojen työntekijät ovat suurin jäsenryhmä. Tammikuussa 2022 työttömänä tai lomautettuna oli reilut 11 100 jäsentä. Tuolloin näistä syistä ansiopäivärahaa saaneista puolet (49 %) oli metalliteollisuuden työntekijöitä.

Lokakuussa 2022 työttömänä tai lomautettuna olleiden ansiopäivärahan saajien kokonaismäärä oli pudonnut reiluun 7 400 henkilöön. Heistä puolet (51 %) oli metalliväkeä. Toiseksi yleisintä työttömyys ja lomautukset ovat olleet puutuotealoilla.

Lokakuussa ansiopäivärahaa sai noin 1 000 alan työttömänä tai lomautettuna ollutta työntekijää: mekaanisen metsäteollisuuden työntekijöistä yli 600 ja puusepäteollisuuden työväestä yli 400.

A-kassan tietoaineistoista selviää lisäksi, että muista teollisuusliittolaisten aloista työttömyys tai lomautukset ovat vuoden 2022 mittaan koe-telleet erityisesti tiettyjen alojen työntekijöitä. Lokakuussa 2022 työttömänä tai lomautettuna oli noin 400 jäsentä myös kahdella muulla sopimus-alalla: media- ja painoalalla sekä muovi- ja kemiantuoteteollisuudessa.

3. Teollisuuden kansainväliset ja kotimaiset suhdannenäkymät

TIMO EKLUND

3.1. MAAILMANTALouden KEHITYS

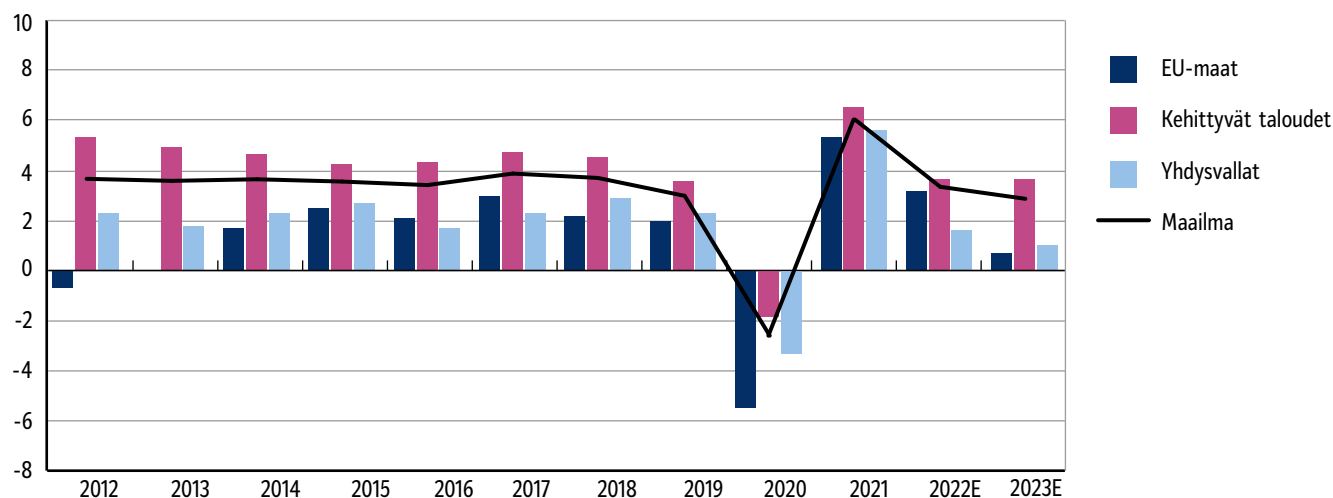
Maailmantalouden nousukausi alkoi hiipua välittömästi sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Talouskasvu kuitenkin on jatkunut vuonna 2022 (ks. Kuvio 6). Monet maat ovat pärjänneet syksyyn asti hyvin verrattuna tehtyihin ennusteisiin. Tulevan talven aikana niistä useamman uskotaan vajoavan taantumaa.

Taantumalla tarkoitetaan tilannetta, jossa talous supistuu kahtena peräkkäisenä vuosineljänneksenä. Taantumaa ei tarvitse tarkoittaa kriisitunnelmia. Monissa maissa lähtökohdat ovat suotuisat. Esimerkiksi työllisten määrä on

kasvanut voimakkaasti useimmissa Euroopan maissa ja Yhdysvalloissa. Myös yritysten kannattavuus on korkea, joten niillä ei ole välitöntä tarvetta sopeuttaa toimintansa, vaikka suhdanne heikkeneekin.

Euroopan unionin talouskasvu on pysyvästi hitaampaa kuin Yhdysvalloissa ja kehittyvissä maissa (Kuvio 6). Ensimmäisenä koronavuonna 2020 EU-alueen talous kärsi Yhdysvaltoja enemmän ja nousi koronakuopasta Yhdysvaltoja hitaammin. Myös Ukrainassa käytävä sota iskee pahimmin juuri Eurooppaan.

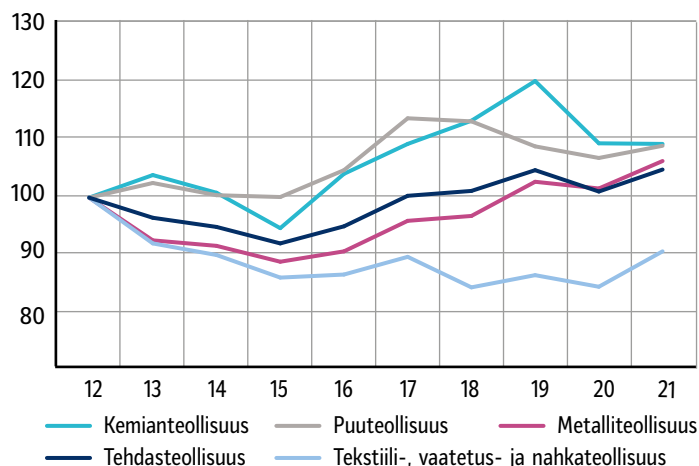
Kuvio 6
Maailman BKT:n kehitys alueittain, %

Lähde: IMF World Economic Outlook 10/2022

Kuvio 7

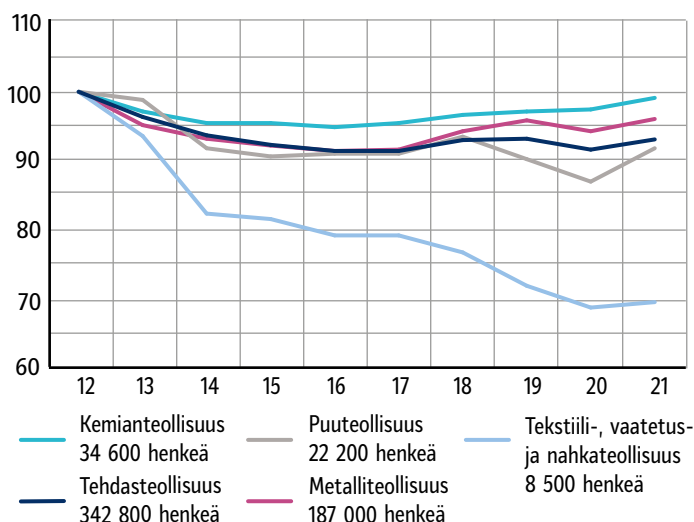
Tuotoksen määrän kehitys Teollisuusliiton piiriin kuuluvilla teollisuudenaloilla ja koko tehdasteollisuudessa, indeksi 2012=100

Lähde: Tilastokeskus 2022

Kuvio 8

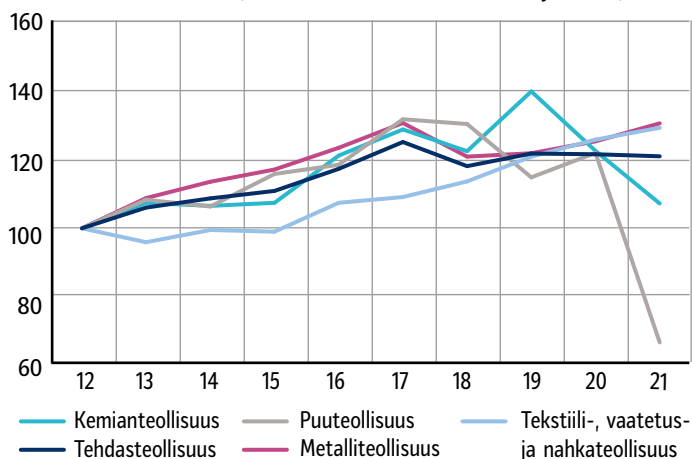
Työllisten määrän kehitys, indeksi 2012=100, Henkilömäärät 2021

Lähde: Tilastokeskus 2022

Kuvio 9

Tuottavuuden kehitys Teollisuusliiton piiriin kuuluvilla teollisuudenaloilla ja koko teollisuudessa, indeksi 2012=100 (kiinteähintainen arvonlisä/työtunti)

Lähde: Tilastokeskus 2022

3.2. PIDEMMÄN AIKAVÄLIN KEHITYS TEOLLISUUDESSA

Kuviot 7–9 kuvaavat, kuinka teollisuuden toimialojen tuotannon määrä, työllisyys ja työn tuottavuus ovat kehittyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kuvioissa käytetään indeksilukuja, ja indeksivuodeksi on valittu 2012. Tämä tarkoittaa, että eri toimialojen kehitystä verrataan itseensä. Jos vuoden 2021 tuotantoa kuvaava indeksiluku saa arvon 90, on tuotanto supistunut 10 prosenttia vuodesta 2012.

Kuvion 7 mukaan metalliteollisuuden kasvu on ollut vakaata vuoden 2015 jälkeen. Korona-vuonna 2020 alan tuotanto supistui vain hieman, 1 prosentin. Muina vuosina tuotanto on kasvanut. Kemianteollisuuden vahva kasvu taittui korona-vuosina. Tekstiili- ja vaateteollisuuden tuotanto supistui vuosien 2012–2021 välillä.

Tehdasteollisuuden yritysten henkilöstömäärä on sitä vastoin pienentynyt 10 vuoden aikana. Alimmilleen työllisten määrä vajosi vuosien 2016 ja 2017 aikana. Tämän jälkeen määrä on pääsääntöisesti kasvanut, mutta kasvu on jäänyt vaisuksi (ks. Kuvio 8).

Kuvio 9 osoittaa työn tuottavuuden kasvaneen teollisuudessa viimeisen 10 vuoden aikana. Tämä on seurausta siitä, että tuotantomäärä on kasvanut mutta tuotantoon käytetyn työvoiman määrä puolestaan taas ei ole. Tuottavuuden kasvu on tosin ollut pysähdyksissä vuodesta 2020; tähän syynä ovat olleet erityisesti kemian- ja puuteollisuuden tuottavuuden nopea supistuminen.

Heikon tuottavuuskehityksen taustalla on alhainen investointiaste ja se, että teollisuuteen on palkattu paljon uutta työvoimaa viime vuosina. Työn tuottavuus on keskimääräistä alhaisempi työuran alussa tai ammatinvaihdon jälkeen.

Kansantalouden kannalta olisi otollisempaa, että teollisuuden kilpailukyky paranisi tuottavuuden ja hintakehityksen vetämänä kuin hitaan palkkakehityksen ansiosta. Tällöin teollisen menestyksen heijastusvaikutukset koko talouteen olisivat suuremmat esimerkiksi parantuneen ostovoiman myötä.

3.3. TEOLLISUUDEN KILPAILUKYKY

Kuvio 10 kuvaa reaalisten yksikkötyökustannusten kehitystä Suomessa ja kilpailijamaissa. Reaaliset yksikkötyökustannukset on kilpailukyky mittari, joka huomioi työn tuottavuuden, työn hinnan ja tuotettujen tavaroiden hintojen kehityksen eri maissa. Kuviossa 10 käyrän laskeminen on kilpailukykyyn kannalta hyvä asia. Kilpailukyky paranee, kun yksikkötyökustannukset laskevat kilpailijoita enemmän tai nousevat vähemmän.

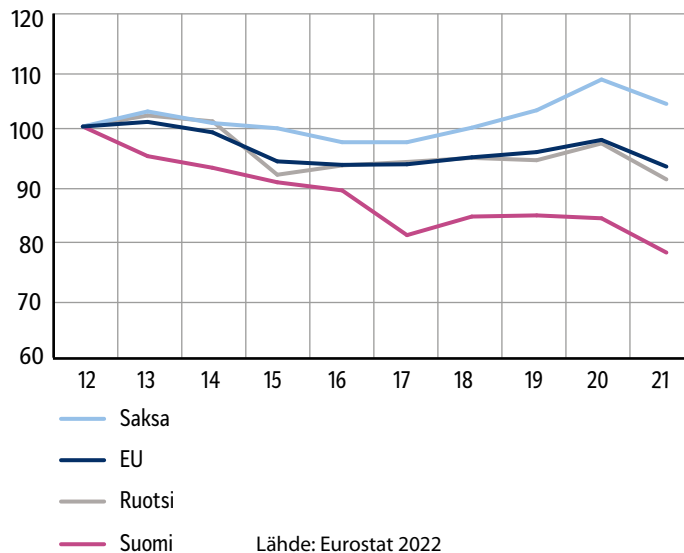
Suomen teollisuuden kilpailukyky on kohenut, joten teollisuudella on aiempaa paremmat edellytykset pärjätä maailmanmarkkinoilla ja tarjouskilpailuissa. Erityisen paljon kilpailukyky on parantunut Saksaan verrattuna. Kohentumisen takana on etenkin kilpailijamaita hitaampi ansiokehitys. Sitä vastoin työn tuottavuus ei ole kehittynyt kilpailijamaita paremmin.

Kilpailukyky parani myös koronavuosien 2020–2021 aikana, vaikka epidemian alkuvaiheessa ekonomistit ennustivat yleisesti kriisin rapauttavan kilpailukykyä. Vuodelta 2022 ei ole vielä lukemia olemassa, mutta kesäkuussa Suomen Pankki ennusti kilpailukykyyn paranevan hieman kuluvana vuonna.

Kilpailukyky myötä Suomessa tuotetut teollisuustuotteet voittavat entistä useammin

Kuvio 10

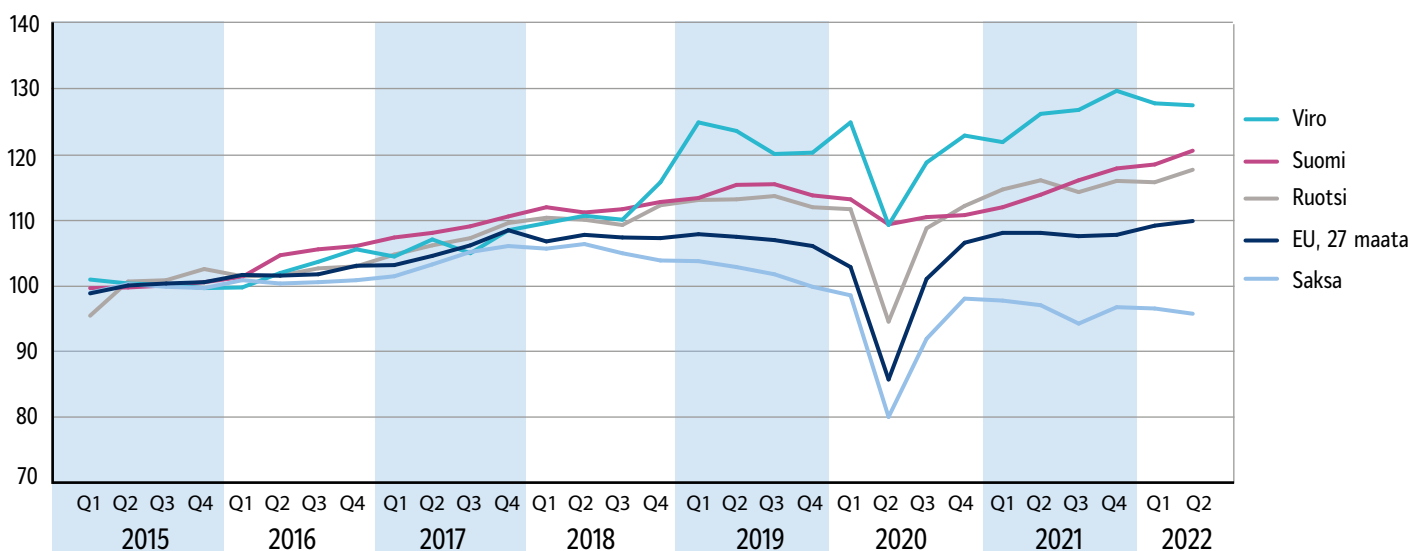
Tehdasteollisuuden reaaliset yksikkötyökustannukset (2012=100) (kilpailukyky paranee, kun käyrä laskee)

tarjouskilpailuja. Kuviossa 11 käy ilmi, että myös lähinaapurimme Ruotsin ja Viron teollisuus pärjäävät markkinoilla hyvin. Varsinkin Ruotsissa tuotetut tavarat ja palvelut ovat monien suomalaisyritysten pahimpia kilpailijoita.

Kuvio 11

Teollisuustuotanto Euroopan unionissa vuosina 2015–2022, indeksi 2015=100

Lähde: Eurostat 2022

3.4. TEOLLISUUDEN KEHITYS SUOMESSA VUONNA 2022

Teollisuusliiton suhdannebarometri ja työnantaja-järjestöjen vastaavat mittarit kertovat teollisuuden vahvasta tilanteesta ja kriisinkestävyydestä. Suomessa teollisuuden tuotantomäärät ovat olleet kasvussa vielä syksyllä, vaikka Venäjän hyökkäyksen alkamisesta oli kulunut jo yli puoli vuotta. Tärkein syy tähän on se, että yritysten tilauskirjat olivat täyttyneet vauhdilla ennen sotaa.

On kuitenkin huomattava, että helmikuun 2022 jälkeenkin yritykset ovat saaneet paljon uusia tilauksia. Teollisuustuotannon odotetaan kasvavan myös loppuvuoden aikana.

Kilpailukyky yhdistettynä lisääntyneeseen tuotantovolyyymiin on nostanut teollisuuden kannattavuutta. Hintojen noustessa nopeasti, yritysten hinnoitteluvoima markkinoilla nousee tärkeäksi kannattavuutta määrittäväksi tekijäksi. Tilastokeskuksen neljännesvuositilinpäiden tilastoista voi päätellä, että teollisuuden kannattavuus on kohonnut tänä vuonna. Myös pörssiyritysten osavuosi-katsaukset tukevat tätä vaikutelmaa.

Vaikuttaa, että suomalaiset yritykset ovat onnistuneet siirtämään kohonneita kustannuksia omiin hintoihinsa, ja tämän lisäksi ne ovat kasvattaneet omia katteitaan.

3.5. TALOUDEN JA TEOLLISUUDEN TILANNE EUROOPAN UNIONISSA

Talouden ja teollisuuden korkeasuhdanne on jäämässä noin puolentoista vuoden mittaiseksi. Keväällä 2021 teollisuusyritysten tilauskirjat alkoivat täyttyä vauhdilla, kun koronapandemian pahimpien talousvaikutusten katsottiin jääneen taakse. Teollisuustuotanto ja työllisyysaste kohosivat nopeasti. Inflaation kiihtyminen ja viimeistään Venäjän hyökkäys synkensi talousnäkymät uudelleen alkuvuonna 2022. Talouskasvu ei kuitenkaan loppunut välittömästi helmikuun jälkeenkään.

Tulevan talven kynnyksellä taloustilanteen heikkeneminen vaikuttaa kuitenkin vääjäämättömältä. Keski-Euroopan maiden ja etenkin Saksan riippuvuus venäläisestä energiasta vaikeuttaa tulevana talvena yritysten toimintaa ja ihmisten arkea. Energia on kallista ja sitä saatetaan säännöstellä. Vaikka sodan talousvaikutukset tuntuvat kaikkialla maailmassa, ovat vaikutukset suurimmat Euroopassa.

Tällä hetkellä monet EU-maat hyötyvät edelläkävijäroolistaan ilmastoasioissa. Esimerkiksi Suomen tilanne olisi huomattavasti tukalampi, jos

tuulivoimaloiden rakentamista ei olisi tuettu ja toteutettu valtionavuin. Myös yritysten aiempina vuosina toteuttamat energiansäästöhankeet parantavat kilpailukykyä nyt, kun energiasta on pula.

Saksa on mielletty talouden veturiksi EU:ssa. Sen vahva teollisuus on auttanut myös muita maita. Esimerkiksi Suomen teollisuus hyötyy siitä, että saksalaiset yritykset ostavat alihankintaa Suomesta. Saksan teollisuustuotanto kääntyi laskuun jo vuonna 2018, joten sen ongelmat eivät juonnu pelkästään koronapandemiasta ja Ukrainan sodasta.

Energiakriisi koettelee Saksan taloutta, ja sen ongelmat heijastuvat laajalti muihin EU-maihin. Maan tilannetta helpottaa valtion vahva rahoitusasema, joka mahdollistaa kansalaisten ja yritysten tukemisen kriisioloissa. Tilanne ei juuri eroa Suomesta, sillä julkisen velan suhde kokonaistuotantoon on molemmissa maissa samalla tasolla.

3.6. SUOMEN, EUROOPAN UNIONIN JA MAAILMANTALOUDEN NÄKYMÄT

Kansantaloudet ovat osoittaneet loistavaa kriisinkestävyyttä. Koronapandemian talousvaikutukset olivat mittavia, mutta ne onnistuttiin pitämään rajallisina. Näin tulee luultavammin tapahtumaan myös Venäjän hyökkäyssodan suhteen. Vaikka talouskasvu hyytyykin alkavan talven aikana monissa EU-maissa, onnistuvat maat irtaantumaan venäläisestä energiasta ja raaka-aineista sekä Venäjän markkinoista varsin sujuvasti.

Tämä kaikki pitää paikkansa myös Suomen talouden ja teollisuuden osalta. Ennustamme teollisuuden suhdanteen jäähtyvän ensi vuonna. Tästä huolimatta tuotantomäärät ja työllisyys pysyvät korkeina. Jäähtyminen ei todennäköisesti johda kilpailukyyn heikkenemiseen. Koronakriisi todisti Suomen työmarkkinoiden joustavuuden. Erityisesti sujuva, yksinkertainen ja yritysten kannalta kustannustehokas lomautusjärjestelmä osoitti jälleen vahvuutensa.

Vaikka kriiseistä selvittääinkin, vaatii kriisinhallinta paljon julkista rahaa. Siksi valtiot ovat huomattavasti aiempaa velkaantuneempia. Ongelma on se, että suuri osa maailman valtioista on velkaantunut myös parempina aikoina. Valtioilla alkaa olla vaikeuksia selvitä veloistaan. Tilannetta kärjistää korkojen nousu, joka lisää velanhoitokustannuksia.

EU:ssa erityistä huolta aiheuttaa Italian velkaantuneisuus. Italian poliittinen järjestelmä ei ole kyennyt tai halunnut tasapainottaa julkista taloutta. EU-maiden ja keskuspankin on toden-

näköisesti ryhdyttävä uusiin tukitoimiin Italian talouden pelastamiseksi ja uuden eurokriisin välttämiseksi. Vallan vaihtuminen ei millään tavoin parantunut tilannetta, vaan uuden hallituksen asenne valtiontalouteen ja eurooppalaiseen yhteistyöhön vaikuttaa entistäkin hankalammalta. On selvä, että talouttaan huonosti hoitavat valtiot ovat vakava rasite EU-talouden toimintakyvylle ja näkymille.

Kiinan ja länsimaiden taloudellinen lähentyminen on vauhdittanut maailmantalouden kasvua koko 2000-luvun. Tämä tie on nyt monelta osin käyty loppuun. Kiinan vähäisenkin demokratian ja kansalaisyhteiskunnan suitseminen vähentää länsimaiden yhteistyöhaluja. Kiinan ulkopolitiikka on muuttunut aggressiivisemmaksi, ja talouskasvu on hidastunut merkittävästi.

On nähtävissä, että Kiina ei kykene toimimaan maailmantalouden moottorina entisen malliin. Kiinan ja länsimaiden lähentyminen vaihtuu etäännytmiskehitykseksi. Tämän seurauksena teollisuus saattaa palata asteittain Kiinasta länteen. Toisaalta samalla vuosien aikana kehitetty työnjako ja tuotantoketjut heikkenevät.

Suomen talous kärsii maailmantalouden vaikeuksista. Talouskasvu hidastuu ja talous käy luultavammin taantuman puolella ennen ensi kesää. Talouden perustukset ovat kuitenkin vakaalla pohjalla: kilpailukyky on kunnossa, talous on osoittanut joustavuutta ja kriisinkestävyyttä. Huolta aiheuttaa julkisen talouden velkaantuminen. Suomen on kyettävä päätöksiin, joiden seurauksena valtio pystyy ainakin talouden normaalioloissa rahoittamaan menonsa tuloillaan velanoton sijaan.

3.7. OSINGONJAKO ON PALAUTUNUT HUIPPULUKEMIIN

MIKA KÄRKKÄINEN

Pörssiyhtiöt ovat järjestäneet osingonjaosta päättävät yhtiökokouksensa tavanomaisena ajankohtana keväällä 2022, mutta useimmiten vielä poikkeusjärjestelyin. Pääosin varsinaiset yhtiökokoukset ovat suoraan päättäneet osingonjaosta. Vain muutamia yhtiöitä ovat valtuuttaneet hallituksensa päättämään ainakin osasta osingonjakoa.

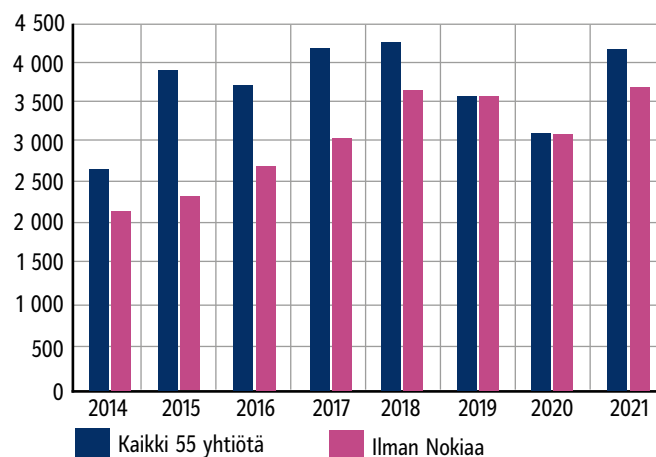
Tilikaudelta 2021 osingonjako on ollut hyvin avokätistä. Osinkosumma onkin noussut takaisin tilikausien 2017–2018 huippulukemiin. Viime vuosikymmenen merkittävin osingonjakaja Nokia on palannut takaisin osingonjakajaksi parin huonomman tilikauden jälkeen.

Helsingin pörssissä noteerattuja Teollisuusliiton toimialojen piiriin kuuluvia suomalaisia pörssi-

yhtiöitä on yhteensä 55. Kuvion 12 pylväät kuvaavat tilikausien 2014–2020 osalta toteutunutta osingonjakoa. Tilikauden 2021 kohdalta ne kuvaavat kaikkea sitä osingonjakoa, josta yhtiökokoukset ovat joko suoraan päättäneet tai valtuuttaneet yhtiöidensä hallitukset päättämään.

Kuvio 12

Teollisuusliiton alojen pörssiyhtiöiden (N=55) yhteenlasketut osingot vuosilta 2014–2021, miljoonaa euroa

Lähde: Yritysten vuosikertomukset ja pörssitiedotteet

4. Metalliteollisuuden tuotanto ja työllisyys kasvussa

TIMO EKLUND JA MIKA KÄRKKÄINEN

4.1. TUOTANTO JA TYÖLLISYYS TEKNOLOGIASEKTORILLA

Metalliteollisuus on pärjännyt upeasti viime vuosina. Taustalla on alan kustannuskilpailukyvyyn vuosia kestänyt kohentuminen, osaava työvoima ja kysytty tuotteet. Vuonna 2021 metalliteollisuuden tuotanto kasvoi 5 prosenttia. Kasvu on jatkunut tänä vuonna: tammi-syyskuussa (Q1–Q3) tuotantomäärä kasvoi 7 prosenttia. Toimialoista vauhdikkainta kasvu on tänä vuonna ollut metallien jalostuksessa.

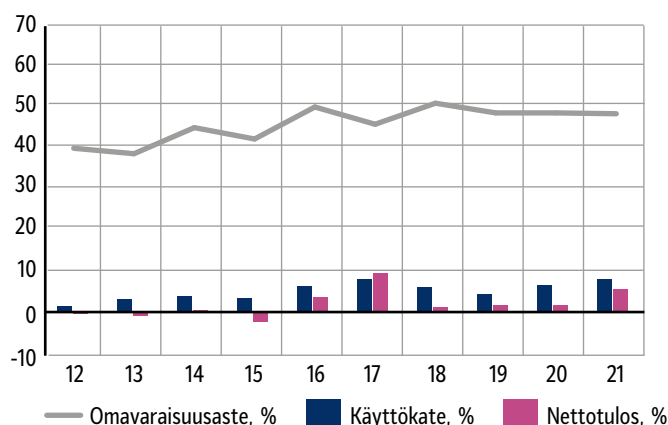
Vuonna 2021 metalliteollisuus työllisti 187 000 työntekijää. Työntekijämäärä oli 3 500 suurempi kuin vuonna 2020, mikä tarkoittaa lähes 2 prosentin kasvua. Yritykset olisivat palkanneet enemmänkin, jos tekijöitä olisi löytynyt. Edellisen kerran metalliteollisuus työllisti yhtä paljon väkeä vuonna 2012. Alimmillaan työllisten määrä kävi vuonna 2016, jonka jälkeen se on kasvanut 9 000 työntekijällä.

Yrityksillä menee erinomaisesti loppuvuonna 2022. Metallitoimialojen liiketoiminta on ollut kannattavaa viiden viimeisen vuoden ajan. Koneiden ja laitteiden valmistus erottuu muita kannattavampana toimialana. Elektroniikkateollisuus ja muiden kulkuneuvojen valmistus taas ovat olleet tappiollisia useina vuosina. Vuonna 2021 metalliteollisuuden nettotulos oli 6 prosenttia liikevaihdosta. Tätä voi pitää hyvänä kannattavuutena. Vuonna 2022 kannattavuus on luultavammin kohentunut kasvavien tuotantomäärien ja nousevien tuottajahintojen ansiosta.

Kannattavuutta on parantanut se, että yritykset ovat pystyneet siirtämään kohonneita tuotantokustannuksia tuotteittensa hintoihin. Monissa tapauksissa yritykset ovat myös lisänneet katteitaan. Kun vielä myynnin määrä on kasvanut, on yrityksille jäänyt mukavasti rahaa kassaan.

Metalliteollisuutta kuitenkin vaivaa yhä materiaalien, raaka-aineiden ja komponenttien saatavuusongelmat sekä hintojen nousu. Teräksen, kuparin, sinkin, alumiinin ja nikkelin hinnat ovat heitelleet alkuvuonna, mikä heikentää liike-toiminnan ennustettavuutta. Metallien jalostuksen

Kuvio 13
Metalliteollisuuden kannattavuus ja omavaraisuusaste, %

Lähde: Tilastokeskus 2022

Taulukko 2

Liikevaihdon vuosimuutokset, 2021 koko vuosi ja 2022 Q1-Q2

	Liikevaihdon vuosimuutos, %	
	2021	2022 Q1-Q2
Teollisuuden liikevaihto	12,8	25,2
Metalliteollisuuden liikevaihto	10,3	19,8
Metallien jalostus	36,9	59,9
Metallituotteiden valmistus	15,8	23,9
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	6,5	14,6
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	3,0	3,3
Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen valmistus	3,9	10,3

Lähde: Tilastokeskus 2022

tuottajahinnat ovat nousseet vuonna 2022 (Q1–Q3) peräti 44 prosenttia verrattuna edellisvuoteen. Metallituotteiden valmistuksen tuottajahinnat ovat nekin nousseet 20 prosenttia. Muilla metallialoilla tuottajahinnat ovat nousseet vaatimattomammin.

Metalliteollisuuden suomalaisten pörssiyritysten yhteenlaskettu liikevaihto on vuoden 2022 toisella neljänneksellä (Q2) noussut 15 prosenttia verrattuna edellisvuoden samaan ajankohtaan. Muutkin luvut kertovat samasta: tilauskantansa ilmoittaneiden metalliteollisuuden pörssiyritysten yhteenlaskettu tilauskanta oli reilun viidenneksen (22 %) suurempi kuin vuotta aiemmin (Q2).

SUHDANNEKYSelyn TULOKSET

Loka-marraskuussa toteutetun suhdannekyselyn vastausten perusteella metalliteollisuuden työpaikoilla on tuotanto kasvanut ja työllisyys parantunut viime kuukausina. Tuotanto näyttää kasvavan ja työllisyys paranevan myös lähitulevaisuudessa, mutta hitaammalla vauhdilla. Metallialojen 1 005 pääluottamusmiehestä suhdannekyselyyn vastasi 485. Vastausprosentti oli hyvä (48,2 %).

ENERGIASTA SUURET KUSTANNUKSET

Sähkön saatavuus ja hinta ovat nousseet vuoden 2022 mittaan kuumiksi keskustelunaiheiksi. Suomalaisia huolestuttavat omat kallistuneet sähkölaskut. Myös teollisuuden osalta sähkön merkitys on ymmärretty aiempaa paremmin. Viimeisen vuosikymmenen aikana keskusteluissa esillä ovat enemmänkin olleet teollisuuden työvoimakustannukset, tutkimuspanostukset ja ilmasto-vaikutukset. Suomessa on kuitenkin panostettu sähkön saatavuuteen ja vähäpäästöisyyteen, kun on lisätty esimerkiksi ydinvoimaa, tuulivoimaa ja siirtokapasiteettia.

Venäjä hyökkäsi helmikuussa Ukraina. Venäjä on valjastanut energiakaupan sodankäyntinsä avuksi. Käytännössä tämä on tarkoittanut maa-kaasun ja sähkön kaupan rajoittamista. Toimien tuloksena energian saatavuus on heikentynyt ja hinta noussut. Suomen metalliteollisuudelle suurin merkitys on sähkön hinnalla ja saatavuudella, mutta myös maakaasumarkkinoiden käännteillä on vaikutusta.

Vuonna 2021 kaiken energian loppukäytöstä teollisuuden osuus oli lähes puolet (46 %) Suomessa.

Metalliteollisuuden osuus tästä oli 16 prosenttia. Enin osa (80 %) kului metallien jalostuksen tuotantolaitoksilla. Sähkönkulutuksesta teollisuuden osuus oli kaikkiaan 44 prosenttia, josta metalliteollisuuden osuus oli reilu neljännes (27 %). Metalliteollisuuden sähkönkulutuksesta enin osa (68 %) kului metallien jalostuksessa. Eniten sähköä kuluttaa Outokumpu Oyj:n Tornion tehtaas.

Osa metsäteollisuuden yrityksistä on sähkösyöppöjä. Kuitenkin suuret metsäyhtiöt ovat myös sähkön ja muun energian tuottajia. Ne omistavat voimalaitoksia, ja metsäteollisuuden prosessit jo sinällään tuottavat sähköä ja lämpöenergiaa. Metall- ja metsäyritykset ovat osakkaita Teollisuuden Voimassa, joten ne saavat omakustannushintaan ydinenergiaa omaan käyttöönsä ja eteenpäin myytäväksi. Tämän lisäksi hintasuojaukset johtavat siihen, että sähkön markkinahintojen muutokset eivät kokonaisuudessaan näy yritysten arjessa tai kannattavuudessa.

Tämänhetkinen ennuste on, että Suomen sähköjärjestelmä on talvella 2022–2023 monia eurooppalaisia kilpailijamaita toimivampi. Paljon riippuu siitä, saako Teollisuuden Voima alkutalven aikana Olkiluodon kolmosreaktorin säännölliseen sähkön tuotantoon. Jos ydinsähkön tuotanto jää vähäiseksi ja talvi on kylmä ja vähätuulinen, voi teollisuus olla suurissa vaikeuksissa. Kallis sähkö ja sähkön saannin vaikeudet alentaisivat merkittävästi teollisuuden tuotantomääriä ja kannattavuutta.

MUUT SOPIMUSALAT

Pelti- ja teollisuuseristysala kuuluu metallialoihin ja on Teollisuusliiton sopimusala. Sopimusallalla on töissä tuhansia ihmisiä ja sen vuotuinen liikevaihto on satoja miljoonia euroja. Tilastokeskus ei julkaise alasta erillisiä tilastotietoja. Alan töitä ovat peltikattojen ja sadevesijärjestelmien asentaminen, teollisuuden säiliöiden ja putkien eristäminen ja päällystäminen pellillä sekä näihin liittyvät telinetyöt.

Saimaa Group -konserni on lyhyessä ajassa kasvanut pelti- ja teollisuuseristysalan merkittävimmäksi toimijaksi Suomessa. Vuonna 2021 konsernin liikevaihto oli noin 104 miljoonaa euroa ja henkilöstöä oli 530. Konserni on kasvanut yrityskauppojen myötä, ja siihen kuuluvat Saimaan Eristys Oy, Arme Oy, Kymsol Oy ja Pept Oy.

4.2. METALLIEN JALOSTUS

Sopimusalat:	Teknolוגiateollisuus
Tuotteet:	Metallista valmistetut levyt, putket, harkot ja langat sekä valimotuotteet
Tärkeimmät asiakkaat:	Metallituotteiden, koneiden, laitteiden ja kulkuneuvojen valmistajat sekä rakennustuoteteollisuus
Henkilöstön määrä 2021:	14 100 (+3 %)
Tuotanto 2021:	12,8 miljardia euroa (+4 %), (10 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	18,5 miljardia euroa (+44 %), (12 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	125 (-6)
Tavaravienti 2021:	7,5 miljardia euroa (+40 %), (11 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2021:	Alankomaat, Ruotsi, Saksa, Venäjä, Italia ja Japani
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 4,3 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omavaraisuusaste 58,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

TIMO EKLUND

Markkinatilanne on suosinut metallien jalostajia viimeisen vuoden aikana. Talouden nousu korona-kuopasta lisäsi kysyntää kesästä 2021 alkaen. Tuotanto on kasvanut ja hinnat ovat nousseet. Ennen vuotta 2021 terästeollisuus kärvisteli ongelmissa vuosikymmenen verran. Kuparin, sinkin ja kromin jalostuksen osalta yritysten kannattavuus on ollut korkea jo useamman vuoden ajan.

Teräksen kysynnän lisääntyä yritykset ovat hyötynet Euroopan unionin terävoityneestä kauppapolitiikasta. Etenkin kiinalaiselle teräkselle on asetettu tulleja ja tuontikiintiöitä aiempaa herkemmin. Tämä on vähentänyt kilpailua EU-markkinoilla. Kiinalaisen teräksen tarjontaa on vähentänyt myös se, että Kiinassa on tehtaita suljettu sähköpulan ja koronarajoitusten takia. Ukrainan sodan vuoksi Venäjällä ja Ukrainassa tuotettua terästä liikkuu markkinoilla entistä vähemmän.

Sähkön ja maakaasun hinta ja saatavuus ovat aiheuttaneet päänsärkyä metallien jalostajille. Ongelmia on ollut etenkin Keski- ja Etelä-Euroopassa sekä Isossa-Britanniassa. Osa tehtaista on suljettu määräajaksi. Suomessa toimet ovat olleet vähäisempiä: tuotantoa on siirretty sellaisiin ajankohtiin, jolloin sähkö on halvempaa ja joissakin tapauksissa tuotantoa on supistettu. Tällaisin toimiin on lähdetty esimerkiksi Tornion ferrokromitehtaalla ja Kokkolan sinkkitehtaalla.

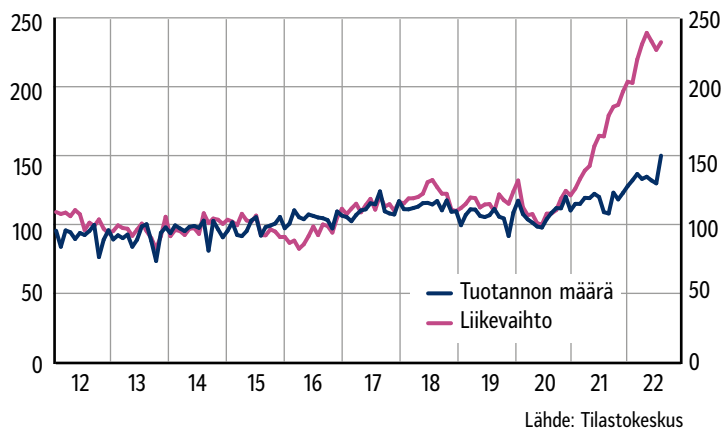
Suotuisan markkinatilanteen myötä rahaa on suorastaan tulvinut yritysten kassoihin. Outokumpu-konsernin liikevoitto oli vuoden ensimmäisellä puoliskolla (Q1-Q2) peräti 0,5 miljardia euroa suurempi kuin vuotta aiemmin. Vastaavasti SSAB-konsernin liikevoitto kasvoi noin 1,0 miljardilla eurolla. Vaikka tuloista suurin osa syntyi muulla kuin Suomessa, kertovat luvut poikkeuksellisen vahvasta suhdannehuipusta.

Taulukko 3

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+4 %	+9 %	-2 %
Työllisyys	+3 %	+4 %	+1 %

Kuvio 14

Metallien jalostus,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 4

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
SSAB konserni, Suomen toiminnot*	2 800	4 960	4 960
Outokumpu Oyj*	7 709	9 372	2 499
Boliden Kokkola Oy*	255	670	670
Boliden Harjavalta Oy	321	581	581
Ovako Imatra Oy Ab	289	540	540
Luvata Pori Oy	253	347	347
Componenta Castings Oy	49	289	289
Aurubis Finland Oy	365	266	266

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysaattori

*Talouselämä 19.8.2022

4.3. METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Teknolohioteollisuus
Tuotteet:	Metallirakenteet, metallisäiliöt, työkalut, metalliosat, laivapotkurit, aseet ja lukot
Tärkeimmät asiakkaat:	Rakentaminen sekä muiden koneiden ja laitteiden valmistajat
Henkilöstön määrä 2021:	44 500 (+1 %)
Tuotanto 2021:	9,2 miljardia euroa (+4 %), (7 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	9,1 miljardia euroa (+12 %), (6 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	4 329 (-32)
Tavaravienti 2021:	1,4 miljardia euroa (+23 %), (2 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2021:	Ruotsi, Viro, Norja, Yhdysvallat, Alankomaat, Saksa, Venäjä, Puola ja Tanska
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 7,1 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omararaisuusaste 49,3 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

MIKA KÄRKKÄINEN

Metallituotteiden valmistus on menestynyt hyvin varsinkin Suomen kotimarkkinoilla, kun konepajat ovat lisänneet paikallisia hankintoja. Sen sijaan vienti on sujunut heikosti. Puolustustarvikkeiden ja aseiden tuotanto on lähtenyt kasvuun. Kaikkiaan toimialan tuotanto kasvoi vuonna 2021, ja kasvu jatkuu yhä. Tuotanto vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1–Q2) oli 16 prosenttia suurempi verrattuna edellisvuoteen.

Alan tuotteiden valmistuskustannuksia nostavat monesti käytetyt raaka-aineet. Siksi raaka-aineiden hinnanmuutokset ovat merkittävä syy toimialan tuottajahintojen vaihtelulle. Metallien hinnat ovat pudonneet kevään 2022 huippulukemista mutta kääntyneet uudelleen nousuun. Hinnat ovat loppusyksynä selvästi 2010-luvun keskimääräisiä hintoja korkeampia. Metallituotteiden valmistuksessa kuluu myös sähköä; alan sähkökulut ovat metallitoimialoista toiseksi suurimmat. Energian ja sähkön hinnanvaihtelu näkyvät suoraan valmistuskustannuksissa.

Toimialalla on paljon pieniä yrityksiä. Monet niistä ovat koneiden ja laitteiden valmistajien alihankkijoita, jolloin niiden tuotteiden menekki riippuu päähankkijayritysten menestyksestä. Toimitusvarmuus on noussut aiempaa tärkeämmäksi laatutekijäksi. Ulkomaisten alihankkijoiden toimitusvaikeuksien vuoksi suomalaisten koneiden ja laitteiden valmistajien tilauksia on aiempaa enemmän ohjautunut kotimaisille alihankkijoille.

Toimialan yritysten kannattavuus on ollut viimeisen viiden vuoden aikana metallitoimialojen keskitasoa. Varsinkin viimeiset kaksi vuotta ovat kuitenkin olleet hyviä. Näyttää siltä, että yritykset ovat kyenneet siirtämään nousseita energia- ja

raaka-ainekustannuksia hintoihinsa. Monet yritykset ovat alkuvuoden aikana myös palkanneet lisää henkilöstöä.

ISOT PORSKUTAA

Toimialan yrityksistä vain harva on pörssiyhtiö. Fiskars Oyj kasvatti liikevaihtoaan vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1–Q2). Henkilöstön määrä jatkoi sekin kasvuaan verrattuna viime vuoteen. Kannattavuus oli erittäin hyvä. Fiskars on pystynyt sitkeästi kasvattamaan liikevaihtoaan. Sen valmistamien työkalujen ja keittiövälineiden kysyntä on yhä korkealla koronarajoitteiden väistyttyä. Suomessa yritys valmistaa Raaseporissa työkaluja ja Sorsakoskella paistinpannuja.

Toimialalla on harvakseltaan ollut isompia yritysjärjestelyjä. Saksalainen Donges Group osti Ruukki Building Systemsin liiketoiminnan ja Normek Oy:n. Näistä kahdesta keskenään samantapaisia tuotteita valmistavista yrityksistä syntyi fuusion myötä Normec Oy. Vuonna 2021 Normekon konsernin liikevaihto oli noin 226 miljoonaa euroa ja henkilöstöä oli 610. Normec valmistaa rakennusten teräsrunkoja, lasijulkisivuja ja teräksisiä siltoja. Donges Group oli kesällä jo viemässä Normecia Helsingin pörssiin, mutta luopui tällä haavaa hankkeesta, koska talousnäkymät olivat yleisesti heikentyneet.

PUOLUSTUSTARVIKKEILLE KYSYNTÄÄ

Osa toimialan tuotannosta on puolustustarvikkeita. Nammo Lapua Oy valmistaa Lapualla patruunoita erilaisiin aseisiin. Yritys on alun perin perustettu

vuonna 1923. Sen liikevaihto oli vuonna 2021 noin 60 miljoonaa euroa. Henkilöstöä oli 229. Yrityksen toiminta on lähtenyt tänä vuonna ripeään kasvuun. Kahden uuden hylsylinjaston rakentamisesta on ollut puhetta. Toiminta on ollut kannattavaa.

Sako Oy valmistaa Riihimäellä siviilikäyttöön Sako- ja Tikka-merkkisiä pulttilukkoisia metsästyskivääreitä ja niiden patruunoita sekä sotilaskäyttöön tarkkuuskivääreitä. Yritys on alkujaan perustettu vuonna 1921. Vuonna 2021 sen liikevaihto oli noin 108 miljoonaa euroa. Yritys työllisti 350 henkeä. Yrityksen toiminta on lähtenyt vuonna 2021 vahvaan kasvuun. Toiminta on ollut kannattavaa.

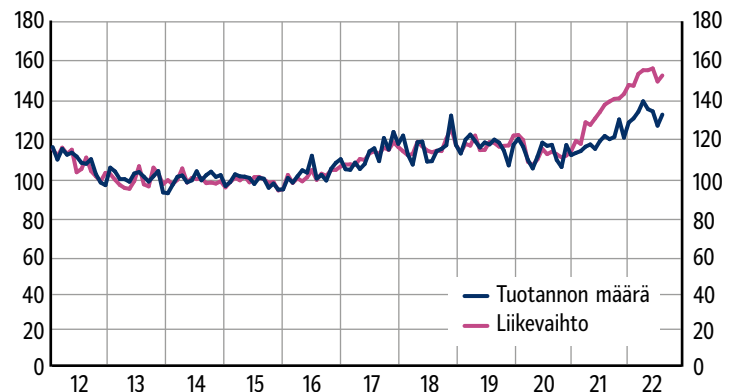
Toimialan tavaraviennin arvo vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1-Q2) oli 14 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Alkuvuonna tuotajahinnat olivat viidenneksen (21 %) korkeammat verrattuna viime vuoteen. Tavaravienti on siten määrällisesti vähentynyt 6 prosenttia. Vienti Venäjälle on vähentynyt. Näyttää siltä, että korvaavia vientikohteita ei ole vielä löytynyt. Samalla kun vienti määrällisesti on vähentynyt, tuonti on lisääntynyt ja kääntynyt kevään kuluessa jo vientiä suuremmaksi. Tuonnin kasvu selittyy osaltaan puolustusvälinehankinnoilla.

Taulukko 5

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+4 %	+3%	-1 %
Työllisyys	+1 %	+1 %	-1 %

Kuvio 15

Metallituotteiden valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 6

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Fiskars konserni	1 255	6 690	1 120
Abloy Oy	216	760	760
Stera Group konserni	93	820	630
Kongsberg Maritime Finland Oy	220	500	500
Parmarine Oy	72	440	440
Fortaco Group konserni	236	2130	420
Peikko Group konserni	255	2070	400
Teiskonen konserni	85	450	390
Metos konserni	166	750	350
Sako Oy	108	350	350
Sumitomo SHI FW Energia Oy	147	390	340
Nordec Group konserni	226	610	310

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysointori

4.4. KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Teknologiateollisuus
Tuotteet:	Laivamoottorit, paperikoneet, nosturit, kaivoskoneet, vaihteet, hissit, metsä- ja maatalouskoneet
Tärkeimmät asiakkaat:	Rakentaminen, paperi- ja elektroniikkateollisuus
Henkilöstön määrä 2021:	50 000 (+1 %)
Tuotanto 2021:	17,3 miljardia euroa (+6 %), (13 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	19,2 miljardia euroa (+5 %), (12 % teollisuuden liikevaihdesta)
Yritysten lukumäärä 2021:	1 270 (-44)
Tavaravienti 2021:	8,8 miljardia euroa (+6 %), (13 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2021:	Yhdysvallat, Kiina, Venäjä, Saksa, Ruotsi, Australia, Alankomaat, Kanada, Britannia ja Norja
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 10,7 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omavaraisuusaste 41,8 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

MIKA KÄRKKÄINEN

Koneiden ja laitteiden valmistus on pärjännyt oikein hyvin viime aikoina. Toimialalla on useita vahvoja yrityksiä, joiden tuotteilla on kansainvälistä kysyntää. Muutamat toimialan yritykset ovat kärsineet Venäjän kaupan hiipumisesta. Vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1–Q2) toimialan tuotanto oli 9 prosenttia suurempi verrattuna viime vuoteen.

Raaka-aineiden, energian ja sähkön hinnanvaihtelut vaikuttavat koneiden ja laitteiden valmistuksen tuottajahintoihin. Vaikutus on kuitenkin pienempi ja hitaampi kuin joillakin toisilla metallitoimialoilla. Tiettyä vakautta alalle tuovat useamman vuoden mittaiset hankintasopimukset. Komponenttipula ja logistiikkaongelmat ovat edelleen yritysten riesana.

Toimialan yritysten kannattavuus on edustanut viimeisen viiden vuoden ajan metallitoimialojen parhaimmistoa. Myös koronavuodet ovat olleet erittäin hyviä. Yritykset ovat pystyneet siirtämään nousseita kustannuksia hintoihinsa ja pärjänneet komponenttipulan synnyttämien haittojen kanssa. Monilla alan yrityksillä on tavara-tuotannon lisäksi hyvin kannattavaa palveluliiketoimintaa. Useat yritykset ovat palkanneet lisää henkilöstöä alkuvuonna.

Venäjän viennin hiipuminen näkyy etenkin metsäteollisuuteen laitteita valmistavien yritysten arjessa. Ponsse Oyj:n muutosneuvottelut johtivat kesällä 23 henkilön irtisanomiseen ja 40 henkilön lähtemiseen pois esimerkiksi eläköitymisen myötä. Raute Oyj:n muutosneuvottelut tuottivat samansuuntaisen lopputuleman: 25 henkilöä irtisanottiin ja lisäksi 18 henkilöä väheni muuta kautta. Molemmat yhtiöt ovat löytäneet korvaavia markkinoita tuotteilleen varsinkin kotimaasta.

ISOT OVAT ELINTÄRKEITÄ

Toimialalla on useita maailmanluokan yhtiöitä, jotka työllistävät tuhansia työntekijöitä. Reilu kolmannes alan Suomen henkilöstöstä työskentelee seitsemän suurimman yrityksen palveluksessa. Nämä yritykset tekevät hankintoja muilta metallialojen yrityksiltä. Näin suuryritysten vaikutus heijastuu välillisesti alihankkijoiden, kuljetus- ja varastointitoimintojen sekä palveluntarjoajien työllisyyteen. Senkin vuoksi näiden yritysten pärjääminen on elintärkeää.

Toimialan seitsemän isoa suomalaista pörssi-yhtiötä olivat Kone Oyj, Wärtsilä Oyj, Metso Outotec Oyj, Valmet Oyj, Konecranes Oyj, Cargotec Oyj ja Neles Oyj. Näistä suurista on sittemmin tullut kuusi suurta yritystä, kun Valmet ja Neles yhdistyivät huhtikuun 2022 alussa. Näiden kahden yrityksen yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2021 yli 4,5 miljardia euroa. Henkilöstöä oli yhteensä reilut 17 000, joista yli 6 000 työskentelee Suomessa. Sen sijaan Konecranesin ja Cargotecin yhdistymishanke romuttui kilpailuviranomaisten vaatimuksiin.

Koneen liikevaihto putosi vuoden 2022 toisella neljänneksellä (Q2) viime vuodesta. Muiden viiden pörssi-yhtiön liikevaihto kasvoi. Kaikki ovat lisänneet kevään mittaan (Q1–Q2) henkilöstönsä määrää. Metso-Outotecin liiketoiminta vajosi vuoden 2022 toisella neljänneksellä (Q2) tappiolliseksi, mutta muiden toiminta oli kannattavaa. Tilauskanta oli kaikilla vuoden 2022 toisen neljänneksen päätteeksi suurempi kuin vuotta aiemmin. Jokaisen kuuden pörssi-yhtiön markkina-arvo on luisunut alaspäin vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla.

Seitsemäs suurista on Sandvik Mining and Construction Oy. Sen emoyhtiön (Sandvik AB) osake on noteerattu Tukholman pörssissä. Sandvikille vuosi 2021 oli erittäin hyvä. Liikevaihto ja henkilöstön määrä kasvoivat. Sandvikin toiminta oli erittäin kannattavaa.

KESKISUURISSAKIN ON OSAAMISTA

Eräs korkean teknologian osa-alue Suomessa on vaihteistojen valmistus. Moventas Gears Oy valmistaa Jyväskylässä eri tuuliturbiinien valmistajien laitteisiin sopivia kehittämiään tuulivoimaloiden vaihteistoja. Yritys on perustettu vuonna 2006, ja sitä ennen se oli Metson liiketoimintayksikkö. Moventasin liikevaihto oli vuonna 2021 noin 84 miljoonaa euroa. Henkilöstöä yrityksessä työskenteli 338. Yritys kuuluu nykyisin saksalaiseen Flender-konserniin.

ATA Gears Oy valmistaa Tampereella kaarevahampaisia hammaspyöräpareja ja voimansiirtokomponentteja, joita käytetään merenkulussa ja teollisuudessa. Suurin osa tuotteista menee vientiin ja niitä käytetään vaativiin kohteisiin. Yritys on perustettu vuonna 1937. Sen liikevaihto oli vuonna 2021 noin 26 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 131. Yhtiön toiminta on hiljalleen pienentynyt viime vuosina.

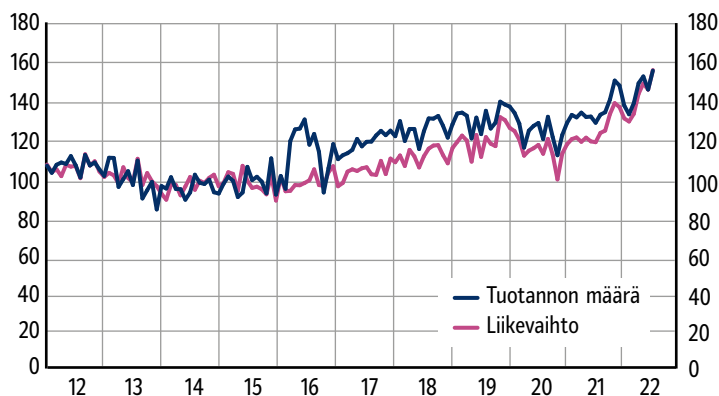
Toimialan tavaraviennin arvo vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1–Q2) oli 8 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Tuottajahinnat olivat 6 prosenttia korkeammat verrattuna edellisvuoden ensimmäiseen puolikkaaseen. Määrällisesti vienti kasvoi 2 prosenttia. Vienti Venäjälle on vähentynyt. Vienti muualle on samalla kasvanut, joten korvaavia vientikohteita näyttää löytyneen.

Taulukko 7

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+6 %	+3 %	+0 %
Työllisyys	+1 %	+2 %	+0 %

Kuvio 16

Koneiden ja laitteiden valmistus,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 8

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Valmet konserni	3 935	14 250	5 270
Wärtsilä konserni	4 778	17 310	3 640
Kone konserni	10 514	62 720	2 650
Metso Outotec konserni	4 236	15 630	2 310
Konecranes konserni	3 186	16 580	2 070
Sandvik Mining and Construction Oy	1 300	2 020	2 020
Ponsse konserni	750	2 080	1 180
Cargotec konserni	3 315	11 180	1 050
Andritz Oy	634	1 010	1 010
Valtra Oy Ab	104	1 000	1 000
Neles konserni	611	2 940	900
John Deere Forestry Oy	432	730	730

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysaattori

4.5. ELEKTRONIIKKATEOLLISUUS

Sopimusalat:

Teknoliateollisuus

Tuotteet:

Televiestintä-, säähavaintolaitteet, terveysteknologia, älykellot ja anturit

Tärkeimmät asiakkaat:

Televiestintä ja sähkölaitteiden valmistus

Henkilöstön määrä 2021:

22 100 (+4 %)

Tuotanto 2021:

12,7 miljardia euroa (+3 %), (10 % tehdasteollisuuden tuotannosta)

Liikevaihto 2021:

18,4 miljardia euroa (-3 %), (12 % teollisuuden liikevaihdesta)

Yritysten lukumäärä 2021:

557 (+4)

Tavaravienti 2021:

2,4 miljardia euroa (+14 %), (4 % Suomen tavaraviennistä)

Vientimaat 2021:

Yhdysvallat, Kiina, Alankomaat, Saksa, Japani ja Vietnam

Kannattavuus 2021:

Nettotulos 1,7 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)

Vakavaraisuus 2021:

Omavaraisuusaste 50,1 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

TIMO EKLUND

Elektroniikkateollisuus on kärsinyt koronavuosien ajan komponenttipulasta. Erityisesti mikrosiruista on ollut pula, mikä on viivästyttänyt tuotantoa ja lisännyt yritysten kustannuksia. Vaikein aika alkaa kuitenkin olla ohi. Toimialan suurimpien yritysten joukkoon mahtuu vahvoja menestyjiä mutta myös tappiollisia yrityksiä.

Suomen elektroniikkateollisuuden menestys riippuu pitkälti Nokia Oyj pärjäämisestä 5G-verkkojen markkinoilla. Nokia on onnistunut kirmämään kilpailijoiden etumatkaa kiinni. Suomen kannalta positiivista on se, että tuotekehitystyötä on keskitetty Suomeen. Toimihenkilöiden määrä on kasvanut parilla sadalla vuodessa. Tuotannon työntekijöiden määrä on laskenut.

Matkapuhelinten laajamittainen valmistus lopui Suomesta syksyllä 2012, kun Nokia sulki Salon tehtaansa. Bittium Oyj valmistaa yhä turvapuhelimia Suomessa. Ne eroavat yleisimmistä puhelimista paremman tietoturvasa ansiosta. Asiakkaita ovat etupäässä viranomaiset ja puolustusvoimat.

Matkapuhelimien valmistuksen sijaan kasvua on nähty yrityksissä, jotka huoltavat ja kierrättävät puhelimia. Swappie Oy on vuonna 2015 perustettu suomalaisyritys, jonka liikeideana on käytettyjen matkapuhelinten kunnostaminen ja uudelleenmyynti. Markkina on lupaava, sillä Suomessa vain 20 prosenttia puhelimista menee kierrätykseen. Swappiella on Helsingissä ja Tallinnassa tehtaam, joissa kunnostetaan ja huolletaan puhelimia myyntikuntoon.

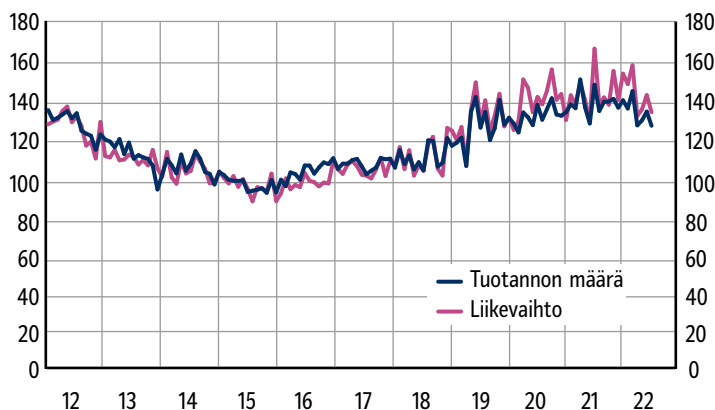
Swappien henkilöstömäärä on kasvanut vuosina 2020 ja 2021 sadoilla henkilöillä vuodessa. Alkuvuonna 2022 Suomessa työskentelevien määrä nousi jo yli tuhannen rajan. Yritys ilmoitti kuitenkin kesäkuussa keskittyvänsä kasvun sijaan kannattavuuteen ja valmistelevalsa henkilöstövähennyksiä.

Taulukko 9

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+3 %	+1 %	+2 %
Työllisyys	+4 %	+3 %	+1 %

Kuvio 17

Elektroniikkateollisuus ja sähkölaitteiden valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 10

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Nokia Oyj*	22 202	87 927	6 301
Vaisala Oyj	438	1 967	1 303
Thermo Fisher Scientific Oy	228	1 019	1 019
Murata Electronics Oy	161	1 009	1 009
Bittium Technologies Oy	87	657	657
Okmetic Oy	128	588	578
Swappie Oy	138	726	503
Teleste Oyj	144	863	466

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysaattori

* Talouselämä 19.8.2022

4.6. SÄHKÖLAITTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Teknolohiateollisuus
Tuotteet:	Sähkömoottorit, generaattorit, kaapelit, hitsauskoneet, sähkökeskukset, muuntajat ja akut
Tärkeimmät asiakkaat:	Rakentaminen sekä muiden koneiden ja laitteiden valmistajat
Henkilöstön määrä 2021:	17 000 (+4 %)
Tuotanto 2021:	5,7 miljardia euroa (+6 %), (4 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	6,1 miljardia euroa (+19 %), (4 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	425 (+10)
Tavaravienti 2021:	3,1 miljardia euroa (+16 %), (4 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2021:	Saksa, Ruotsi, Yhdysvallat, Tanska, Italia, Kiina, Alankomaat, Norja ja Viro
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 8,3 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omarvaraisuusaste 43,7 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

MIKA KÄRKKÄINEN

Sähkölaitteita valmistavissa yrityksissä on mennyt viime vuosina hyvin, kun yhä uusien toimintojen sähköistyminen on ruvennut tuloutumaan liike-toiminnaksi ja työpaikoiksi. Yritysten tuotantoa kuitenkin haittaavat edelleen komponenttipula ja kuparin hinnan heittely. Toimialan tuotanto vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1–Q2) kasvoi siltikin 10 prosenttia verrattuna viime vuoteen.

Sähköautoiluun liittyvä teknologia on muodostunut toimialan yhdeksi kasvutekijäksi. Sähköautojen akkujen ja latauspisteiden valmistus työllistävät yhteensä jo yli 1 000 ihmistä. Valmet Automotive on eriyttänyt akkutuotantonsa: Valmet Automotive EV Power Oy:llä on akkujen kokoonpanotehtaita Salossa ja Uudessakaupungissa. Lahdessa Kempower Oy valmistaa sähköautojen latauspisteitä ja ranskalainen Legrand (Ensto) latauslaitteita Porvoossa.

ABB Oy:n tuotevalikoima on laaja. ABB valmistaa esimerkiksi sähkömoottoreita, generaattoreita, sähkökäyttöjä ja sähkötoimisia kääntyviä laivapotkureita. Yritys on vuonna 2021 kasvattanut liikevaihtoaan, tilauskantaansa ja henkilöstönsä määrää. Toiminta on ollut erittäin kannattavaa. Toimialalla on monia muitakin hyvin menestyviä yhtiöitä, kuten Vaccon Oy ja Ouneva-konserni.

Prysmian Group Finland Oy laajentaa Kirkkonummen kaapelitehdastaan. Näkyväksi maa-merkiksi on tulossa 185 metriä korkea kaapelinvalmistustorni. Laajennus kohdistuu suurjännitekaapeleiden valmistukseen. Investoinnin arvo on 100 miljoonaa euroa ja uusia työpaikkoja syntyy 100–120.

Toimialalla on korkean teknologian yrityksiä. Eaton Power Quality Oy valmistaa Espoossa UPS-varavoimajärjestelmiä, joilla suojataan tietokoneita sähköhäiriöiden varalta. Yritys on perustettu

vuonna 1991. Sen liikevaihto oli vuonna 2021 noin 143 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 307. Yritys on kasvanut viime aikoina. Toiminta on ollut viime vuodet kannattavaa. Yritys on ilmoittanut rakentavansa uuden tehtaan Vantaalle ja palkkaavansa samalla lisää henkilöstöä.

Sähkölaitteiden valmistuksen tavaraviennin arvo vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1–Q2) oli viidenneksen (22 %) suurempi kuin vuotta aiemmin. Samaan aikaan tuottajahinnat olivat 10 prosenttia korkeammat verrattuna viime vuoteen ja vienti kasvoi määrällisestikin 11 prosenttia.

Taulukko 11

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+6 %	+2 %	+0 %
Työllisyys	+4 %	+1 %	+0 %

Taulukko 12

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
ABB Oy	2 049	4 710	4 710
Vacon Oy	213	720	720
Bittium Technologies konserni	87	660	650
Valmet Automotive EV Power Oy	112	590	590
Prysmian Group Finland Oy	373	570	570
Ouneva Group konserni	115	660	530
Hitachi Energy Finland Oy	215	510	510
Kemppi Group konserni	199	930	500

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysaattori

4.7. MOOTTORIAJONEUVOJEN JA PERÄVAUNUJEN VALMISTUS

Sopimusalat:

Teknologiaateollisuus

Tuotteet:

Henkilöautot ja linja-autot, niiden osat ja tarvikkeet, erikoisajoneuvot, moottorikelkat sekä perävaunut ja puoliperävaunut

Tärkeimmät asiakkaat:

Kotitaloudet ja kuljetusalan yritykset

Henkilöstön määrä 2021:

9 900 (+3 %)

Tuotanto 2021:

2,1 miljardia euroa (+2 %), (2 % tehdasteollisuuden tuotannosta)

Liikevaihto 2021:

2,2 miljardia euroa (-1 %), (1 % teollisuuden liikevaihdosta)

Yritysten lukumäärä 2021:

231 (-5)

Tavaravienti 2021:

Ei saatavana

Vientimaat 2021:

Saksa, Ruotsi, Venäjä, Norja ja Viro

Kannattavuus 2021:

Nettotulos 3,4 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)

Vakavaraisuus 2021:

Omavaraisuusaste 35,0 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

TIMO EKLUND

Moottoriajoneuvojen valmistus on alana kasvanut selvästi viimeisen vuosikymmenen aikana. Voimakkein kasvu nähtiin vuosien 2015–2018 aikana, jolloin alalla työskentelevien määrä nousi 3 000:lla. Sen jälkeen alan yritysten henkilöstön määrä on vakiintunut noin 10 000 henkilöön. Kasvun taustalla on Valmet Automotive Oy:n Uudenkaupungin autotehdas.

Uudenkaupungin autotehtaalla työt vähenivät merkittävästi Mercedes-Benzin GLC-katumaasturin valmistuksen loppuessa kesäkuussa 2022. Irtisanomisten ja lomautusten jälkeen tehtaalle jäi työskentelemään pari tuhatta ihmistä. Korkeimmillaan työntekijöiden määrä oli yli 4 000 viime vuosikymmenen lopussa.

Uudessakaupungissa autotehtaan toiminta vilkastuu jälleen ensi vuonna, kun uusia projekteja pyörähtää käyntiin. Vaikka autotehtaalla väki on vähentynyt, on Valmet Automotivella auennut uusia työpaikkoja sen kahdella akkutehtaalla Sallossa ja Uudessakaupungissa.

Raskaan kaluston perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus työllistää hieman alle 2 000 ihmistä. Tällä hetkellä perävaunuille on kysyntää, mutta komponentti- ja osapula koettelee alaa erityisen ankarasti. Monille osien toimittajille suomalaiset perävaunutehtaat ovat pieniä asiakkaita, mikä heikentää perävaunuvalmistajien neuvotteluasemaa.

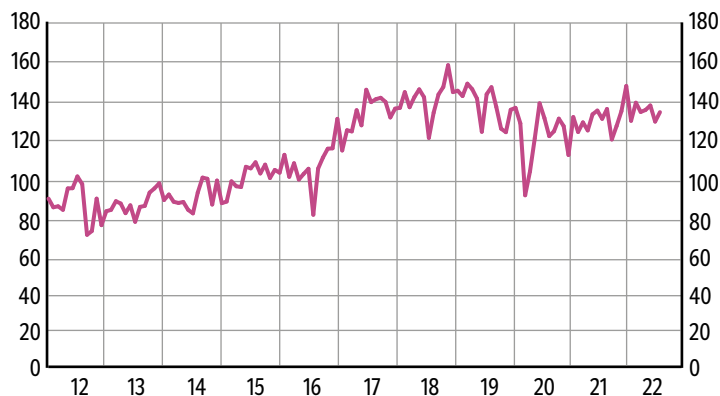
Perävaunujen valmistuksen näkymät ovat valoisat. Yksi kasvutekijä on suomalaisen puun käytön lisääntyminen. Puunkuljetuskalustoa valmistavia yrityksiä ovat esimerkiksi Jyki Oy, A Weckman Oy, Alucar Oy ja Haapajärven Kome Oy. Kotimaiset puunkuljetuskaluston valmistajat ovat etupäässä kotimarkkinayhtiöitä, ja niiden markkinaosuus on Suomessa korkea. Maksamaalla 50 ihmistä työllistävä Alucar harjoittaa myös merkittävää vientiä.

Taulukko 13

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+2 %	-1 %	-3 %
Työllisyys	+3 %	-3 %	-1 %

Kuvio 18

Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen valmistus, Liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 14

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Valmet Automotive Oy*	570	4 197	3 656
AGCO Power Oy	315	744	744
VAK Oy	82	511	511
Ab Närpes Trä & Metall - Oy Närpiön Puu ja Metalli	75	431	431
BRP Finland Oy	477	407	407
Ekeri Oy	52	244	244
Elektrobit Automotive Finland Oy	22	234	234
Jyki Group Oy	39	227	227

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysointit

* Talouselämä 19.8.2022

4.8. MUIDEN KULKUNEUVOJEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Teknologiaeteollisuus
Tuotteet:	Laivat, raideliikenteen kulkuneuvot, ilma-alukset, veneet ja miehistönkuljetuskalusto
Tärkeimmät asiakkaat:	Laivanvarustamot, liikennelaitokset, puolustusvoimat ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2021:	7 500 (-1 %)
Tuotanto 2021:	2,6 miljardia euroa (+5 %), (2 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	2,6 miljardia euroa (+7 %), (2 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	398 (-1)
Tavaravienti 2021:	Ei saatavana
Vientimaat 2021:	Italia, Irlanti, Ruotsi, Brittiläiset neitsytsaaret, Norja ja Yhdysvallat
Kannattavuus 2021:	Nettotulos -2,6 %, heikko (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omavaraisuusaste 18,8 %, heikko (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

TIMO EKLUND

Kulkuneuvojen valmistajien tilanne vaihtelee melkoisesti. Toimialalla on selkeitä kasvuyrityksiä ja -aloja, mutta etenkin telakoilla on suuria vaikeuksia.

Suomessa toimivista telakoista Rauman ja Helsingin telakoiden tilanne on hankala. Raumalla ongelmia aiheuttaa toiminnan tappiollisuus, rahojen riittävyys ja aikataulujen pettäminen. Helsingissä puolestaan telakan venäläisomistajuus hankaloittaa toimintaa. Turun telakan tila on vakaa, vaikka myös sen rahoituskuvioista on mediassa esitetty epäilyjä.

Veneiden valmistajien tilanne on ollut erinomainen jo parin vuoden ajan. Suurimpana huolena on ollut työvoimapula ja toimitusaikojen venyminen. Puolustusvoimille kuljetuskalustoa ja ilmailuvälineitä valmistavien yksiköiden näkymät ovat kirkastuneet hävittäjähankintojen ja maailmanlaajuisten puolustusmenojen kasvettua. Kiskokaluston tuotantomääriä lisäävät Suomen suurimpien kaupunkien jo toteutuneet tai vielä suunnitteluvaiheessa olevat raitiovaunuhankkeet.

Kulkuneuvoteollisuuden kannattavuus on ollut heikko jo pidemmän aikaa. Edellisen kerran toimialan nettotulos oli plusmerkkinen vuonna 2016. Huomionarvoista on sekin, että heikosta kannattavuudesta kärsivät erityisesti suuret yritykset. Taulukossa 16 listatuista toimialan suurimmista yrityksistä ainoastaan Botnia Marin Oy:n kannattavuus on ollut korkea vuodesta toiseen. Pienten ja keskisuurten yritysten joukosta löytyy myös menestyjiä.

Myös Patria konsernin kannattavuus on hyvä. Kuitenkin Patriankin tapauksessa suuri osa voitosta syntyy puolustusvoimien kaluston huoltoon keskityneessä Millog Oy:ssä. Kulkuneuvoja valmistavien konsernin yritysten kannattavuus on heikompi.

Telakoiden osalta tilanne on tämä: vaikka itse telakayhtiöt tekevät heikkoa tulosta, niin telakoille koneita, laitteita ja rakenteita myyvien yritysten kannattavuus on keskimäärin korkeampi.

Taulukko 15

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+5 %	+5 %	+2 %
Työllisyys	-1 %	+4 %	+1 %

Taulukko 16

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Patria konserni*	548	3 075	2 841
Meyer Turku Oy	1 079	2 086	2 086
Skoda Transtech Oy	94	543	543
Helsinki Shipyard Oy	178	443	443
Oy Nautor Ab	69	297	297
Oy Botnia Marin Ab	50	247	247
Baltic Yachts Oy Ab Ltd	47	210	210
Rauma Marine Constructions Oy	154	208	208

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analysointori
* Talouselämä 19.8.2022

5. Kemianteollisuuden kunto kestää koettelemuksesta toiseen

TIMO EKLUND

5.1. TUOTANTO JA TYÖLLISYYS KEMIANTEOLLISUUDESSA

Kemianteollisuuden tuotanto on kääntynyt kasvuun vuonna 2022. Edellisvuosina 2020 ja 2021 kemianteollisuuden tuotanto supistui. Korona-epidemia hankaloitti alan toimintaa enemmän kuin muita teollisuuden aloja. Erityisen vaikeaa oli polttoaineiden ja lääkkeiden valmistajilla. Polttoaineiden tuotantoa vähensi myös rakennemuutos: Neste Oyj:n Naantalın jalostamo lakkautettiin vuoden 2021 alussa.

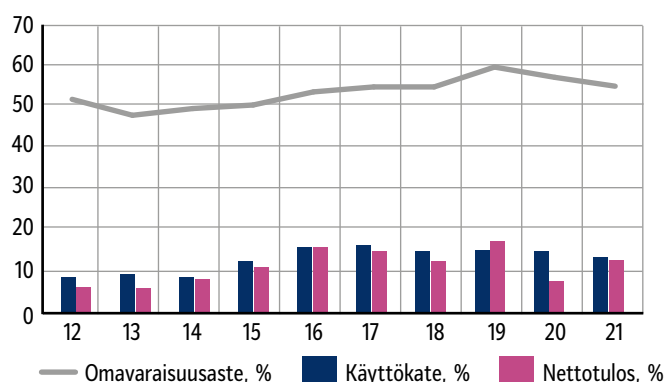
Vuosina 2022 ja 2023 tuotanto kasvaa ennustemme mukaan kaikilla kemianteollisuuden neljällä toimialalla. Monilla näistä aloista kasvuvauhti on nopea vuonna 2022. Kemianteollisuus palautuu koronakurimukselta suurelta osin vasta tänä vuonna. Työllisyys kasvaa sekin tänä vuonna öljytuotteiden valmistusta lukuun ottamatta. Ensi vuonna kemianteollisuuden työllisyys kasvaa 1 prosenttia.

Toimialan yritysten kannattavuus on korkea. Tilastokeskuksen yritystilaston mukaan alan nettotulos on ollut viime vuosina yleensä yli 10 prosenttia. Tätä voi pitää erittäin hyvänä tasona. Ensimmäisenä koronavuonna 2020 nettotulos laski 7 prosenttiin, mutta nousi vuonna 2021 jälleen 12 prosenttiin. Kasvavien tuotantomäärien ja nousevien hintojen myötä on todennäköistä, että kemianteollisuuden kannattavuus pysyy vähintään samalla tasolla kuluvana vuonna.

Kemianteollisuuden työntekijämäärä oli vuonna 2021 yhteensä noin 35 000. Työntekijöitä on suunnilleen saman verran kuin vuonna 2012. Vuosikymmenen aikana työntekijöiden määrä ehti aluksi laskea, mutta viime vuosina on nähty kasvua. Alimmillaan kemianteollisuuden henkilöstön määrä oli vuonna 2016, jonka jälkeen alalle on syntynyt 1 500 työpaikkaa lisää. Tänä vuonna kemianteollisuuden työpaikkojen määrä hieman kasvaa.

Lähivuosina kemianteollisuuden kasvunäkymät ovat hyvät. Erityisesti akkutuotantoon liittyvät investoinnit lisäävät työpaikkojen määrää. Henkilöstön saamisen turvaamiseksi Teollisuusliitto ja Kemianteollisuus ovat ottaneet käyttöön uuden oppisopimusjärjestelmän. Järjestelmällä houkuttellaan uusia työntekijöitä ammattikoululaisten joukosta. Ensi alkun toimipaikoista mukana ovat Nesteen Porvoon jalostamo, Kemira Oulussa, Umicoren Kokkolan tehdas ja Nokian Renkaat Nokialla.

Kuvio 19
Kemianteollisuuden kannattavuus ja omavaraisuusaste, %

Lähde: Tilastokeskus 2022

Taulukko 17

Liikevaihdon vuosimuutokset, 2021 koko vuosi ja 2022 Q1-Q2

	Liikevaihdon vuosimuutos, %	
	2021	2022 Q1-Q2
Teollisuuden liikevaihto	12,8	25,2
Kemianteollisuuden liikevaihto	19,6	65,7

Lähde: Tilastokeskus 2022

SUHDANNEKYSELYN TULOKSET

Loka-marraskuussa toteutetun suhdannekyselyn vastausten perusteella kemianteollisuuden työpaikoilla on tuotanto kasvanut ja työllisyys parantunut viime kuukausina. Tuotanto kasvaa ja työllisyys paranee myös lähitulevaisuudessa. Kemianteollisuuden 202 pääluottamusmiehestä suhdannekyselyyn vastasi 89. Vastausprosentti oli hyvä (44,1 %).

VENÄJÄN MERKITYS KEMIANTEOLLISUUDELLE OLI SUURI

Venäjä oli Suomen kuudenneksi suurin tavaraviennin markkina vuonna 2021. Kemianteollisuudelle sen Venäjän viennin merkitys oli vielä suurempi. Kemiaalien ja kemiallisten tuotteiden osalta Venäjä oli toiseksi suurin vientimaa ja kumi- ja muovituotteille kolmanneksi suurin. Monilta alan yritykseltä katosi suuri osa markkinoista Ukrainan sodan myötä.

Venäjän merkitystä korosti se, että monilla kemianyrityksillä on ollut tuotantolaitoksia Venäjällä. Nokian Renkaat -konsernin suurin tuotantolaitos sijaitsee Pietarin lähistöllä. Alempien tuotantokustannusten ansiosta Venäjällä tapahtunut tuotanto nosti konsernin kannattavuutta. Yritys on vetäytymässä Venäjältä, mutta tuotantoa ei ole keskeytetty, vaan toiminnoille pyritään etsimään ostaja.

Myös maallitehtaat olivat vahvasti läsnä Venäjällä. Tikkurila Oyj:llä ja Teknos Oy:llä oli siellä tehtaita, kuten myös liimoja ja muita kemikaaleja valmistavalla Kiilto Oy:llä. Nämä yritykset ovat vetäytyneet Venäjältä.

Aiemmin suomalaisten kemianyhtiöiden läsnäolo Venäjällä oli tätäkin vahvempaa. Neste Oyj myi huoltoasemaketjunsä vuonna 2019 paikalliselle

öljy-yhtiölle. Vuosituhannen alussa yritys omisti jopa venäläisiä öljy- ja kaasukenttiä. Venäläisomisteinen Teboil on vastaavasti ollut Suomessa vahva toimija polttoaineiden myynnissä. Venäjän sotatoimien myötä yritys on joutunut laajojen boikottien kohteeksi ja sen liiketoimet ovat ajautuneet vaikeuksiin.

Venäläiset raaka-aineet ovat olleet tärkeitä monille kemianteollisuuden tehtaille. Nesteen Porvoon jalostamon toiminta perustui tämän vuoden kesään asti venäläisen raakaöljyn jalostamiseen länsimarkkinoille.

Venäjä ja Valko-Venäjä hallitsevat monien lannoitteissa käytettävien raaka-aineiden markkinoita Euroopassa. Harjavallan nikkelikemikaalitehdas nojaa tuotantonsa venäläisen nikkelin jalostamiseen. Vaikka Suomessa maakaasun merkitys on monia muita maita vähäisempää, on kaasun käyttö yleistä juuri kemiantehtailla. Kaasulla pyöritetään prosesseja ja joissain tapauksissa se on myös tuotannon raaka-aine.

Kemianteollisuus oli ennen helmikuuta monella tapaa sidoksissa Venäjään. Suurin osa yrityksistä on katkaissut yhteydet Venäjälle täysin tai ainakin suurelta osin. Useiden yritysten kohdalla tämä on vaatinut liiketoiminnan voimakasta uudelleen järjestelyä. Tässä tehtävässä yritykset ovat onnistuneet pääsääntöisesti hyvin.

Venäjästä irtautumisen onnistumisesta kertoo se, että tutkimusyksikön ennusteen mukaan tuotanto kasvaa, vaikka Venäjän vienti kuihtui. Suomalaista kemianteollisuutta tukee se, että osa yrityksistä siirtää tuotantoa kotimaan tehtaisiin. Lisäksi venäläisyrietykset ovat joissain tapauksissa olleet kilpailijoita. Suomalaisille yrityksille avautuu näin ollen uusia mahdollisuuksia kaupankäyntiin, kun asiakkaat eivät halua ostaa venäläisiä tuotteita entiseen malliin.

5.2. JALOSTETTUIJEN ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Öljy-, maakaasu- ja petrokemianteollisuus
Tuotteet:	Kaasuöljyt, moottoribensiini ja nestekaasut
Tärkeimmät asiakkaat:	Öljy-yhtiöt, kotitaloudet, maantie-, lento- ja meriliikenne, teollisuus ja maatalous
Henkilöstön määrä 2021:	2 900 (ei muutosta)
Tuotanto 2021:	7,9 miljardia euroa (-3 %), (6 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	10,4 miljardia euroa (+29 %), (7 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	15 (ei muutosta)
Tavaravienti 2021:	Ei saatavana
Vientimaat 2021:	Ruotsi, Yhdysvallat, Belgia, Venäjä ja Alankomaat
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 8,1 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omavaraisuusaste 40,7 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

TIMO EKLUND

Neste Oyj on pärjännyt hyvin vuonna 2022. Yrityksen kannattavuutta on vahvistanut öljytuotteiden jalostusmarginaalin kohoaminen. Suomeksi tämä tarkoittaa sitä, että jalostamo saa entistä suuremman korvauksen raakaöljyn jalostamisesta lopputuotteiksi. Lopputuotteita ovat etenkin bensiini, diesel ja voiteluöljy. Raakaöljyn kalleus yhdistettynä korkeaan jalostusmarginaaliin on nostanut polttoaineiden kuluttajahintoja.

Porvoon jalostamolla on onnistuttu korvaamaan venäläinen öljy muista maista ostettavilla raaka-aineilla. Öljyn rinnalla Neste hyödyntää enenevästi uusiutuvia raaka-aineita. Niiden osuus tuotannosta on öljytuotteita vähäisempi mutta kannattavuus korkeampi. Tosin vuonna 2022 tilanne on ollut päinvastainen kannattavuuden osalta. Uusiutuvien raaka-aineiden osuus kasvaa tulevana vuosina. Yritys selvittää jopa mahdollisuutta, että Porvoon jalostamolla voitaisiin raakaöljyn käyttö lopettaa 2030-luvun puolivälissä.

Lisääntynyt vedyn tuotanto avaa uusia mahdollisuuksia liikennepolttoaineiden valmistukseen. Suomessa on suunnitteilla useita laitoksia, joissa hiilidioksidipitoisista savukaasuista ja vedystä valmistetaan polttoaineita. Suomen olosuhteet ovat otolliset tämän kaltaiseen tuotantoon, sillä halpaa sähköä ja pistemäisiä hiilidioksidilähteitä on runsaasti.

Pistemäisinä hiilidioksidin lähteinä toimivat sellu- ja metallitehtaat sekä voimalaitokset. Energialähteenä toimii tuulivoima. Tuulivoima sopii vetyyn perustuvien polttoaineiden valmistukseen oivallisesti, sillä sähkön tuotantomäärän heilahdeluiden ja ajoittaisen ylituotannon seurauksena sähkö on parhaimmillaan erittäin halpaa. Rohkeimpien ennusteiden toteutuessa Suomeen rakennetaan useita hiilidioksidia ja vetyä hyödyntävää laitosta. Tällöin voidaan puhua jopa teollisuuden

uuden kivijalan syntyisestä. Teknologia on tosin vasta kehittyä. Toinen uhka on se, että sähkön hinta jää pysyvämmiin korkealle tasolle.

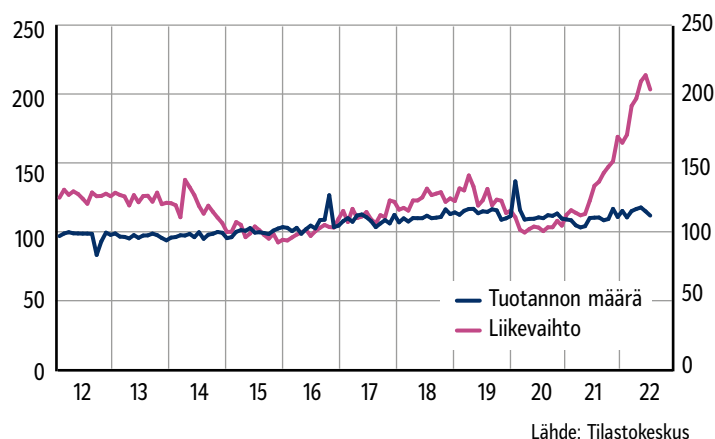
Taulukko 18

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	-3 %	+10 %	+2 %
Työllisyys	+0 %	-2 %	+1 %

Kuvio 20

Kemianteollisuus

Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 19

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021

	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Neste Oyj*	15 148	4 872	3 563
ExxonMobil Finland Oy Ab	240	84	84
STR Tecoil Oy	34	54	54

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori

* Talouselämä 19.8.2022

5.3. KEMIKAALIEN JA KEMIALLISTEN TUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Kemian perusteollisuus, Muovituoteteollisuus ja kemian tuoteteollisuus
Tuotteet:	Lannoitteet, maalit, lakat, torjunta-aineet, pesuaineet, tekokuidut ja liuottimet
Tärkeimmät asiakkaat:	Teollisuus, vesihuolto, rakentaminen, maatalous ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2021:	13 300 (+2 %)
Tuotanto 2021:	11,3 miljardia euroa (+1 %), (8 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	8,0 miljardia euroa (+19 %), (5 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	322 (+18)
Tavaravienti 2021:	3,1 miljardia euroa (+27 %), (5 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2021:	Ruotsi, Venäjä, Puola, Saksa, Alankomaat ja Norja
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 11,6 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omavaraisuusaste 58,4 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

TIMO EKLUND

Ukrainassa käytävä sota ja Venäjälle asetetut pakotteet vaikuttavat voimakkaasti kemikaalien valmistukseen. Erityisen suuria ongelmat ovat monissa Keski-Euroopan maissa, mutta myös Suomessa tehtävä tuotanto kärsii tilanteesta. Maakaasu on monien kemikaaleja valmistavien tehtaiden energianlähde ja myös raaka-aine. Siksi on ymmärrettävää, että maakaasun heikko saatavuus ja korkea hinta vaikeuttavat tuotantoa.

Erityisen suurissa vaikeuksissa ovat olleet lannoitetehtaat. Ajoittain jopa 70 prosenttia EU:n lannoitetehtaiden kapasiteetista on ollut suljettuna, koska on iskenyt pula raaka-aineista tai energiasta. Tuotantoseisokkeihin on voitu päätyä myös kustannusten nousun takia.

Suomessa lannoitetuotantoa hallitsee Yara Suomi Oy. Sillä on tehtaat Siilinjärvellä, Uudessa-kaupungissa ja Kokkolassa. Yara keskeytti maaliskuussa 2022 lannoitetilauksen vastaanoton, kun Ukrainan sota ja pakotteet sekoittivat raaka-ainemarkkinat. Yara on suurelta osin onnistunut korvaamaan tarvittavat raaka-aineet muualta ostetuilla tuotteilla. Yritys hyötyy kohonneista hinnoista.

Useat maat lisäävät puolustusmenojaan, mikä heijastuu myös suomalaiseen alan tuotantoon. Esimerkiksi räjähdettä valmistaja Forcit Oy:n sodankäynnissä käytettävien tuotteiden myynti on vilkastunut. Lähivuosina puolustustarvikkeiden osalta vallitsee myyjän markkinat. Jo nyt monen tuotteen toimitusajat ovat venyneet.

Ukrainan sota on kiihdyttänyt vihreää siirtymää. Fossiilisia polttoaineita korvataan sähköisillä ratkaisulla. Tämä lisää akkujen tarvetta. Suomessa toimii nikkeli- ja kobolttipohjaisia akkukemikaaleja valmistavia tehtaita. Näiden tehtaiden näkyvät ovat parantuneet entisestään tämän vuoden aikana.

Taulukko 20

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+1 %	+2 %	+3 %
Työllisyys	+2 %	+2 %	+1 %

Taulukko 21

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Borealis Polymers Oy	271	935	935
Terrafame Oy	378	910	910
Yara Suomi Oy	1 096	867	867
Kemira Oyj	2 674	4 947	766
Tikkurila Oyj	227	572	572
Teknos Group Oy	419	1 807	484
Lumene Oy	60	293	293
Kiilto Family Oy	261	1 008	Ei saatavana

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori

5.4. LÄÄKEAINEIDEN JA LÄÄKKEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Kemian perusteollisuus, Muovituoteteollisuus ja kemian tuoteteollisuus
Tuotteet:	Lääkkeet ja niiden raaka-aineet
Tärkeimmät asiakkaat:	Terveystieteiden, apteekit, maatalous, elintarviketeollisuus ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2021:	4 900 (ei muutosta)
Tuotanto 2021:	2,1 miljardia euroa (-8 %), (2 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	2,1 miljardia euroa (-9 %), (1 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	32 (+1)
Tavaravienti 2021:	Ei saatavana
Vientimaat 2021:	Yhdysvallat, Kanada, Belgia, Saksa, Ranska ja Venäjä
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 31,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omaraisuusaste 71,5 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

TIMO EKLUND

Suomen lääketuotanto nojaa suurelta osin Orion Oyj:n ja Bayer Oy:n toimintaan. Nämä yritykset työllistävät selvästi yli puolet toimialan kaikista 4 900 työntekijästä. Alan liikevaihdosta osuus on vielä suurempi. Molempien toiminta on erittäin kannattavaa.

Orion solmi heinäkuussa yhteistyösopimuksen amerikkalaisen MSD:n kanssa. Sopimuksen mukaan yritykset jatkokehittävät ja kaupallistavat Orionin kehittämää ODM-208-molekyyliä, jonka uskotaan avaavan uusia mahdollisuuksia eturauhassyövän lääkehoitoon. Eturauhassyöpä on miesten yleisin syöpä. Orionilla on jo entuudestaan lääkkeitä samaan sairauteen.

Lääkkeiden kehittäminen on pitkäjänteistä ja epävarmaa toimintaa. Parhaimmassakin tapauksessa ensimmäisiä myyntituloja ODM-208-molekyyliin perustuvista lääkkeistä voi saada vasta vuosien päästä. Todennäköisyys sille, että lääkkeelle annetaan myyntilupa, on vielä pieni. Näistä syistä MSD on maksanut Orionille tänä vuonna 290 miljoonan euron ennakkomaksun, joka vähentää Orionille kehittelystä koituvia talousriskejä. Ennakkomaksut ja julkinen tuki mahdollistavat kalliin lääkekehitystyön jatkumisen ennen kuin lääke on valmis markkinoille.

Suomi on monelta osin otollinen paikka lääkkeiden kehittämiselle ja valmistamiselle. Erityinen kilpailuetu on se, että Suomessa tehdään korkeatasoista lääketieteellistä perustutkimusta. Suomessa on ollut vaikeuksia potentiaalin hyödyntämisessä, ja kaupallisesti menestyviä tuotteita Mirena-ehkäisykierukan lisäksi Suomessa on syntynyt vain harvoin.

Tämän ongelman vuoksi perustettiin kansallinen lääkekehityskeskus, jonka tarkoitus on edistää lääkkeisiin liittyvien ideoiden ja osaamisen

kaupallistamista. Luonteva valinta lääkekehityskeskukseen sijaintipaikaksi oli Turku, jossa on kehitetty suurin osa kaupallisesti menestyneistä lääkkeistä. Vastaavia keskuksia toimii muissa maissa ja tulokset ovat olleet myönteisiä.

Taulukko 22

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	-8 %	+4 %	+1 %
Työllisyys	+0 %	+2 %	+2 %

Taulukko 23

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Orion Oyj	1 041	3 364	2 636
Bayer Oy	857	976	976
NextPharma Oy	25	171	171
Vitabalans Oy	36	233	166
Santen Oy	130	112	112
PCAS Finland Oy	26	105	105
Nanoform Finland Oyj	2	104	104
Oy Medix Biochemica Ab	22	84	84

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analyysaattori

5.5. KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Kumiteollisuus, Muovituoteteollisuus ja kemian tuoteteollisuus
Tuotteet:	Kulkuneuvojen renkaat, pakkaukset, erilaiset muovilevyt, -kalvot, -astiat ja -putket
Tärkeimmät asiakkaat:	Autoteollisuus, rakentaminen, kotitaloudet, elintarviketeollisuus ja vähittäiskauppa
Henkilöstön määrä 2021:	13 500 (+2 %)
Tuotanto 2021:	3,5 miljardia euroa (+7 %), (3 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	3,8 miljardia euroa (+16 %), (2 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	513 (+1)
Tavaravienti 2021:	1,6 miljardia euroa (+21 %), (2 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2021:	Ruotsi, Saksa, Venäjä, Norja, Puola ja Yhdysvallat
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 12,2 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omaraisuusaste 51,8 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

TIMO EKLUND

Toimialan merkittävin yritys on Nokian Renkaat Oyj, joka ajautui suurin vaikeuksiin Venäjän hyökättyä Ukraina. Nokian Renkaat on suurista teollisuusyrityksistä ehkä eniten sidoksissa Venäjään. Siellä on valmistettu 80 prosenttia yrityksen kaikista henkilöautojen renkaista. Sodan puhjettua yritys aloitti asteittaisen vetäytymisen maasta.

Nokialla sijaitsevan tehtaan kannalta Venäjältä vetäytymistoimet tarkoittavat tuotantokapasiteetin ja käyttöasteen nostoa. Yritys on investoimassa uusiin tuotantolaitoksiin Euroopassa. Suurin investointi on menossa Romaniaan. Myös Nokia olisi luonteva paikkakunta uudelle tuotantolaitokselle. Nokialle investoimiseen viittaa se, että yritys hankki nykyisen tehtaan läheisyydestä tontin ja teollisuuskiinteistön.

Rakentamisen hiljeneminen synkentää monien muovitehtaiden näkymiä. Valtiovarainministeriö ennustaa rakentamisen vähenevän 4 prosenttia vuonna 2023 ja seuraavana vuonna vielä 1 prosentin. Rakentamisen suhdannetilanteesta kärsiviä kumi- ja muovialan yrityksiä on lukuisia. Näitä ovat esimerkiksi Uponor Oyj:n ja Meltex Oy:n putkitehtaat. Myös rakennuseristeiden valmistajat joutuvat varautumaan hiljaisempiin aikoihin. Eristeitä valmistavat esimerkiksi Raniplast-konserni, Finnfoam Oy ja Recticel Insulation Oy.

Kontiolahdella terveydenhuollon ja terveysteknologian tarpeisiin muovituotteita valmistava Medisize Oy jatkoi kasvuaan vuonna 2021. Yrityksen henkilöstömäärä ylitti jo 600. Yritys palkkasi enemmänkin työntekijöitä, mutta työvoimaa ei tunnu löytyvän. Joensuun seudulla kilpailu työntekijöistä on kova, sillä alueella on muitakin suuria muovialan tehtaita, kuten Exel Composites Oy, Piippo Oy ja Valukumpu Oy.

Taulukko 24

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+7 %	+4 %	+2 %
Työllisyys	+2 %	+2 %	+1 %

Taulukko 25

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Nokian Renkaat Oyj*	1 714	4 941	1 782
Medisize Oy	120	630	630
Uponor Oyj	1 313	3 871	581
Wipak Oy	158	494	494
Fibox Oy Ab	76	383	383
Walki Holding Oy	488	1 300	366
Ab Rani Plast Oy	220	534	345
Meltex Oy Plastics	111	320	320

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysaattori
* Talouselämä 19.8.2022

6. Suurten puukonsernien menestystä ei energiansaanti pysäytä

MIKA KÄRKKÄINEN

6.1. TUOTANTO JA TYÖLLISYYS PUUTUOTESEKTORILLA

Sahoilla ja vaneritehtailla on mennyt hyvin vuonna 2021. Taustalla on vaikuttanut osittain koronajan elvyttämisestä johtunut rakentamisen korkea-suhdanne. Se on lisännyt puutuotteiden kysyntää ja nostanut hintatasoa. Puutuoteteollisuus työllisti vuonna 2021 lähes 30 000 ihmistä. Kasvua edellisestä vuodesta oli yli 1 000. Työllisyys ylittikin jo koronaepidemiaa edeltävän tason. Vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1–Q2) tuotanto kasvoi 14 prosenttia puutuoteteollisuudessa.

Puutuotealojen yritysten liiketoiminta ei viiden viimeisimmän vuoden aikana ole ollut ylenpalttisen kannattavaa. Vuosi 2021 on kuitenkin ollut poikkeuksellisen hyvä, ja hyvä aika on jatkunut vuodelle 2022. Myytyjen tuotteiden hinnat ovat nousseet raaka-aineiden hintoja enemmän, mikä on parantanut yritysten kannattavuutta viimeisen vuoden aikana.

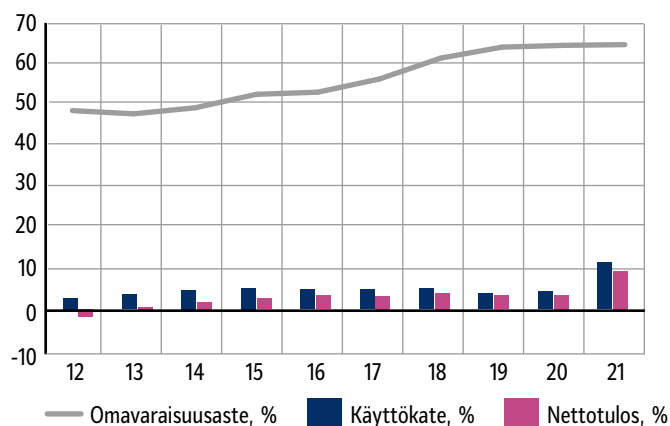
Rakentaminen näkyy alan tuotteiden menekissä. Vuonna 2021 ja vielä alkuvuonna 2022 rakentaminen oli kasvussa ja päättyi poikkeuksellisen korkealle tasolle. Vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1–Q2) rakentamisessa alkoi näkyä hiipumisen merkkejä: rakennuslupia myönnettiin viidennes vähemmän (-21 %) ja rakennushankkeita aloitettiin reilu kymmenesosa (-11 %) vähemmän kuin vuotta aiemmin. Taustalla vaikuttaa hintojen noususta johtuva kotitalouksien ostovoiman heikkeneminen ja kulutuksen väheneminen.

Rakentaminen on kääntynyt loppuvuodesta 2022 laskuun, joka jatkuu vuonna 2023. Väheneminen osuu lähes kaikkiin rakentamisen lajeihin. Poikkeuksena tästä korjausrakentaminen, joka jatkaa kasvuaan vuodesta toiseen. Sahatavaran ja vanerin kysyntä kääntyy rakentamisen suhdanetta seuraten laskuun. Tilannetta on helpottanut venäläisten puutuotteiden häviäminen Euroopan markkinoilta kuluvan vuoden aikana.

Vuonna 2021 Suomen metsien hakkuut olivat 72 miljoonaa kuutiota, josta energiapuuta oli 6 miljoonaa kuutiota. Raakapuun tuontia oli 12 miljoonaa kuutiota ja siitä enin osa (73 %) tuotiin Venäjältä. Sitten puun tuonti Venäjältä on loppunut. Venäjän tuontia on korvannut eniten kotimaisen puun käyttösuuden kasvu. Lisäksi puuta tuodaan merkittävästi enemmän Ruotsista, Virosta ja Latviasta. Puun käyttö on kuitenkin vähentynyt:

Kuvio 21

Puutuoteteollisuuden kannattavuus ja omavaraisuusaste, %

Lähde: Tilastokeskus 2022

Taulukko 26

Liikevaihdon vuosimuutokset, 2021 koko vuosi ja 2022 Q1-Q2

	Liikevaihdon vuosimuutos, %	
	2021	2022 Q1-Q2
Teollisuuden liikevaihto	12,8	25,2
Puutuotteiden valmistus	33,5	27,8
Huonekalujen valmistus	6,5	21,1

Lähde: Tilastokeskus 2022

vuoden 2022 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä (Q1–Q3) hakkuumäärät ovat 3 prosenttia viime vuotta pienemmät.

Metsäteollisuuden suurimmat suomalaiset toimijat ovat kolme konsernia: UPM-Kymmene, Stora Enso ja Metsä Group. Näiden tärkeimmät tuoteryhmät ovat paperi, kartonki ja sellu. Ne kuuluvat silti samalla myös Suomen merkittävimpiin puutuotteiden valmistajiin.

Vuoden 2022 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä (Q1–Q3) UPM-Kymmene kasvatti viime vuodesta liikevaihtoaan viidenneksellä (19 %). Lähes yhtä kovaan kasvuun ylsivät Stora Enso (18 %) ja Metsä Group (17 %). Liikevaihdon kasvu on kaikilla kolmella perustunut ennen kaikkea myytyjen tuotteiden hintojen nousuun. Nettotulos onkin näillä konserneilla parantunut vuosineljännes toisensa perään. Jokaisen toiminta on ollut tänä vuonna erittäin kannattavaa. Myös monet muut isommat puutuotteiden valmistajat, kuten Versowood-konserni ja Keitele Forest -konserni ovat pärjänneet oikein hyvin.

SUHDANNEKYSelyn TULOKSET

Loka-marraskuussa toteutetun suhdannekyselyn vastauksista käy ilmi, että puutuoteteollisuuden työpaikoilla on tuotanto vähentynyt ja työllisyys heikentynyt viime kuukausina. Näkymät synkenevät entisestään lähitulevaisuudessa, kertovat kyselyn tulokset. Puutuoteteollisuuden 209 pääluottamusmiehestä suhdannekyselyyn vastasi 99. Vastausprosentti oli hyvä (47,3 %).

METSÄTEOLLISUUS SUURIN ENERGIAN KÄYTTÄJÄ

Suomessa kaiken energian loppukäytöstä vuonna 2021 teollisuuden osuus oli lähes puolet (46 %). Tästä metsäteollisuus vei yli puolet (59 %). Metsäteollisuuden energian loppukäytöstä lähes kaikki (92 %) kului paperin ja kartongin valmistuksessa. Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus söivät yhteensä vain 8 prosenttia.

Koko Suomen sähkönkulutuksesta vuonna 2021 teollisuuden osuus oli 44 prosenttia. Siitä metsäteollisuuteen hupeni reilu kolmannes (36 %).

Metsäteollisuuden sähkönkulutuksesta enin osa (87 %) meni paperin ja kartongin valmistukseen ja loput (13 %) sahatavaran ja puutuotteiden valmistukseen.

Suurimmat metsäteollisuuden yritykset ovat energian osalta varsin omavaraisia. Sellun valmistuksessa syntyvää mustalipeää käytetään energiaraaka-aineena, joka riittää hyvin sellun valmistusprosessiin ja energiaa jää vielä tehtaan ulkopuolellekin myytäväksi. Sahoilla ja yleensäkin puun käsittelyssä syntyy sahanpurua, kuorta ja haketta. Monesti nämä sivuvirrat hyödynnetään energiantuotannossa. Monet metsäyhtiöt ovatkin omistajina paikallisissa energiayhtiöissä. Näin ne tuottavat paitsi itselleen myös paikkakunnalle sähköä ja kaukolämpöä.

Useat metsäyhtiöt ovat osakkaina myös suurissa energiahankkeissa. UPM-Kymmene-konserni on tästä erityinen esimerkki, kun se on merkittävä omistaja Olkiluoto 3 ydinvoimalassa ja monissa muissa energiayhtiöissä. Osakkaat saavat usein ostaa energiayhtiöltä sähköä muita edullisempaan hintaan ja jopa omakustannushintaan. Jotkin metsäyhtiöt kärsivät korkeista energianhinnoista – ja toisille metsäyhtiöille ne ovat tuottavaa liiketoimintaa.

MUUT SOPIMUSALAT

Puutuotesektoriin kuuluu bioteollisuuden sopimusala. Sitä ei ole tilastoitu toimialaluokituksissa. Alasta ei ole saatavana erikseen tilastotietoja. Bioteollisuuteen kuuluu pellettien, polttoturpeen, kasvuturpeen ja aktiivihien valmistus turpeesta. Turpeennosto kuuluu turvetuotantoalan työehtosopimuksen piiriin.

Sopimusalan merkittävin työnantaja on Neova Group konserni (entinen Vapo). Se valmistaa energiaturvetta, puupellettejä, kuivikkeita, kasvuturvetta ja aktiivihientä. Konsernin liikevaihto vuonna 2021 oli 515 miljoonaa euroa. Se työllisti 930 työntekijää. Liikevaihto on vähentynyt 5 prosenttia ja henkilöstön määrä 10 prosenttia edellisvuodesta. Henkilöstöä on vähennetty Suomessa ja Virossa. Alkuvuosi 2022 näyttää konsernille pientä kasvua. Sen liiketoiminnan painopistettä on siirretty edelleen energiaturpeen valmistuksesta kasvuturpeen ja aktiivihien tuotantoon.

6.2. PUUTUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Mekaaninen metsäteollisuus, Puusepänteollisuus, Hirsitaloteollisuus
Tuotteet:	Sahatavara, ovet ja ikkunat, kestopuu, vaneri, lastulevy ja talopakettit
Tärkeimmät asiakkaat:	Kotitaloudet ja rakentaminen
Henkilöstön määrä 2021:	22 200 (+6 %)
Tuotanto 2021:	8,1 miljardia euroa (+2 %), (6 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	9,2 miljardia euroa (+26 %), (6 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	1 570 (-46)
Tavaravienti 2021:	3,0 miljardia euroa (+52 %), (4 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2021:	Japani, Britannia, Saksa, Egypti, Ranska, Ruotsi, Alankomaat ja Viro
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 11,4 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omaravaisuusaste 66,7 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

MIKA KÄRKKÄINEN

Puutuotteiden valmistuksessa tuotanto on kasvanut vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1-Q2) 16 prosenttia viime vuodesta. Kasvu johtuu rakentamisen boomista. Rakennustarvikkeille on ollut kotimaassa kysyntää.

Puun ja muiden rakennustarvikkeiden hintojen ja lainankorkojen nousu sekä kuluttajien ostovoiman heikkeneminen ovat hyödyttäneet rakennushankkeiden käynnistymistä. Rakentaminen onkin kääntynyt laskuun. Kotimainen kysyntä sahataravalle, vanerille, talopaketeille ja rakennustarvikkeille vähenee. Tämä näkyy jo yritysten arjessa. Esimerkiksi PRT-konsernista irtautunut Kontiotuote Oy käynnisti lokakuussa muutosneuvottelut.

Alan yrityksillä on mennyt vielä vuonna 2021 oikein hyvin. Metsä Fibre Oy käynnisti syksyllä Rauman sahan tuotannon ja lakkautti Kyrön sahan. Rauman sahan tuotantomäärät ovat kolminkertaiset Kyrön sahaan verrattuna. Uusi saha myös työllistää Kyröä enemmän.

Ainoa puhtaasti tämän toimialan pörssiyritys on Honkarakenne Oyj. Sen alkuvuosi 2022 on ollut vahva. Liikevaihto on kasvanut ja toiminta on ollut kannattavaa. Yhtiö on löytänyt tuotteilleen kotimaasta Venäjää korvaavia markkinoita.

Kuusamo Hirsitalot Oy valmistaa Kuusamossa hirrestä asuintaloja, loma-asuntoja, saunoja ja piharakennuksia. Sen liikevaihto tilikaudella 2021 oli noin 20 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 52. Yritys on kasvanut parina viime vuotena. Toiminta on ollut kannattavaa.

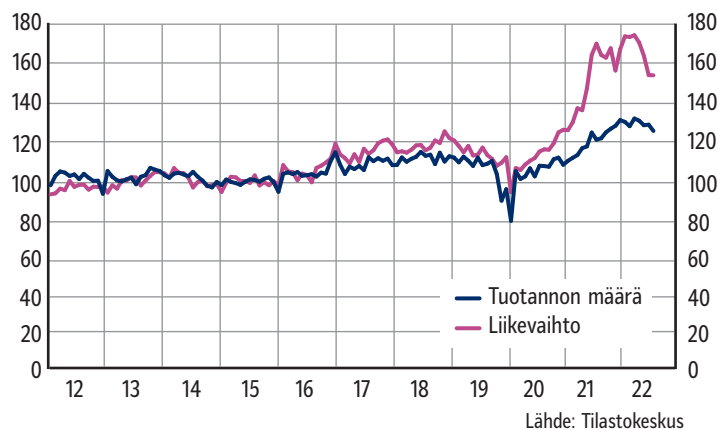
Toimialan tavaraviennin arvo vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1-Q2) kasvoi kolmanneksella (+30 %) viime vuodesta ja tuottajahinnat nousivat 38 prosenttia. Määrällisesti tavaravienti väheni 6 prosenttia.

Taulukko 27

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+2 %	+2 %	-2 %
Työllisyys	+6 %	+1 %	-1 %

Kuvio 22

Puutuotteiden valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Taulukko 28

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
UPM Plywood Oy	472	1 170	1 170
Harjavalta konserni	564	1 180	1 160
Metsä Fibre Oy	2 616	1 270	1 150
Versowood Group konserni	465	820	810
Koskitukki konserni	312	910	770
Pihla Group Oy	142	580	580
PRT-Forest konserni	159	560	550
Keitele Forest konserni	356	520	520

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset ja Alma Talent Analyysointori

6.3. HUONEKALUJEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Puusepänteollisuus, Teknologiateollisuus
Tuotteet:	Huonekalut ja kalusteet
Tärkeimmät asiakkaat:	Kotitaloudet ja rakentaminen
Henkilöstön määrä 2021:	7 100 (ei muutosta)
Tuotanto 2021:	Ei saatavana
Liikevaihto 2021:	1,4 miljardia euroa (+7 %), (1 % teollisuuden liikevaihdesta)
Yritysten lukumäärä 2021:	790 (-19)
Tavaravienti 2021:	0,2 miljardia euroa (+24 %)
Vientimaat 2021:	Ruotsi, Yhdysvallat, Norja, Belgia, Saksa ja Tanska
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 3,3 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omaravaisuusaste 43,1 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

MIKA KÄRKKÄINEN

Huonekalujen ja kalusteiden valmistus on toimiala, johon korona-aika vaikutti yllättävän paljon. Koronaepidemian jäljiltä toimitilarpeissa on tapahtunut muutoksia. Esimerkiksi etätöiden yleistyttyä avokonttoreita on rakennettu lisää. Toimistorakentaminen onkin useiden huonompina vuosien jälkeen kasvanut viime vuodesta alkaen. Tämä on piristänyt toimistokalusteiden kysyntää kotimaassa ja ulkomailla.

Toisaalta inflaatio on syönyt kuluttajien ostovoimaa, mikä on kuihduttanut huonekalujen ja kalusteiden kysyntää. Vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1-Q2) toimialan tuotanto oli kuitenkin 10 prosenttia suurempi verrattuna viime vuoteen.

Huonekalujen valmistuksen tavaraviennin arvo kasvoi vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla (Q1-Q2) peräti 64 prosenttia ja tuottajahinnat nousivat 10 prosenttia viime vuodesta. Kaikkiaan huonekalujen vienti kasvoi selvästi (49 %), tosin alan päämarkkinat ovat kotimaassa. Viennin kasvu selittyy etenkin äänieristettyjen puhelinkoppien ja työtilojen hyvällä vientikysynnällä.

Toimialan ainoa pörssiyhtiö Martela Oyj on palannut alkuvuonna liikevaihdossaan koronavuosia edeltävälle tasolle ja jopa ylikin. Henkilöstön määrää on yhä kuitenkin vähennetty. Osa Martelan tuloksesta tulee outlet-myymälöistä, joiden kautta yritys kierrättää kunnostettuja Martelan toimistokalusteita.

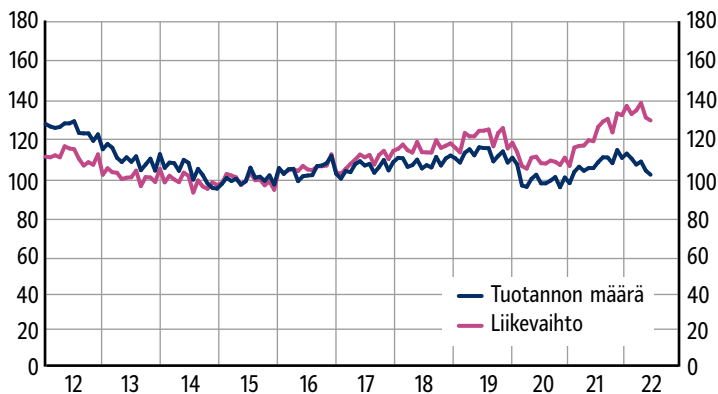
Monet toimialan pienyrityksistä toimivat Etelä-Pohjanmaalla. Pohjanmaan Kaluste Oy valmistaa Kurikassa sohvia, pöytiä ja tuoleja. Sen liikevaihto vuonna 2021 oli noin 25 miljoonaa euroa. Henkilöstön määrä oli 55. Toiminta on ollut kannattavaa. Yritys kuuluu laajempaan Pohjanmaan Kaluste konserniin, jossa työskentelee yhteensä noin 400 työntekijää.

Taulukko 29

Toteuma ja ennuste (e*) toimialan kehityksestä			
	2021	2022e*	2023e*
Tuotanto	+3 %e*	+2 %	-2 %
Työllisyys	+0 %	+1 %	-1 %

Kuvio 23

Huonekalujen valmistus, Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 30

Toimialan suurimmat yritykset vuonna 2021			
	Liikevaihto M€	Henkilöstöä yhteensä	Henkilöstöä Suomessa
Isku-Yhtymä konserni	125	630	630
Puustelli Group konserni	105	380	380
Martela konserni	92	400	340
Novart Oy	86	340	340
Framery Oy	93	310	310
Lappset Group Oy	62	390	240
Treston Group konserni	49	260	200
Topi-Keittiöt Oy	40	160	160

Lähteet: Tilinpäätökset, vuosikertomukset, Alma Talent Analysointori

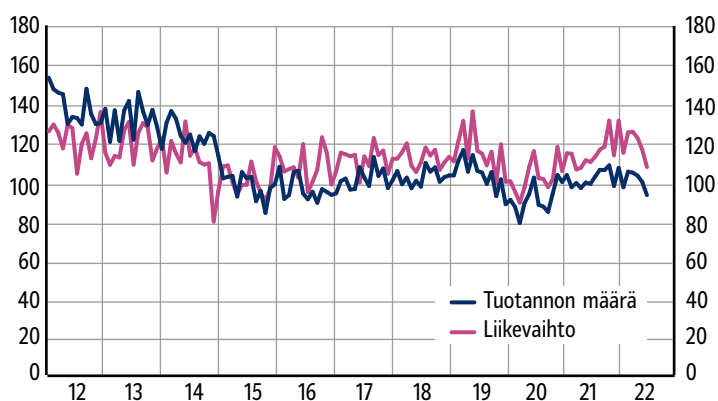
7. Muu teollisuus

7.1. KENKIEN JA NAHKATUOTTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Kenkä- ja nahkateollisuus
Tuotteet:	Jalkineet, laukut, reput, muokattu nahka ja turkikset
Tärkeimmät asiakkaat:	Teollisuus, rakentaminen, kotitaloudet ja puolustusvoimat
Henkilöstön määrä 2021:	1 400 (ei muutosta)
Tuotanto 2021:	Ei saatavana
Liikevaihto 2021:	0,2 miljardia euroa (+10 %)
Yritysten lukumäärä 2021:	151 (-6)
Tavaravienti 2021:	0,1 miljardia euroa (+11 %)
Vientimaat 2021:	Ruotsi ja Norja
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 26,2 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omavaraisuusaste 91,1 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

Kuvio 24

Kenkien ja nahkatuotteiden valmistus,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

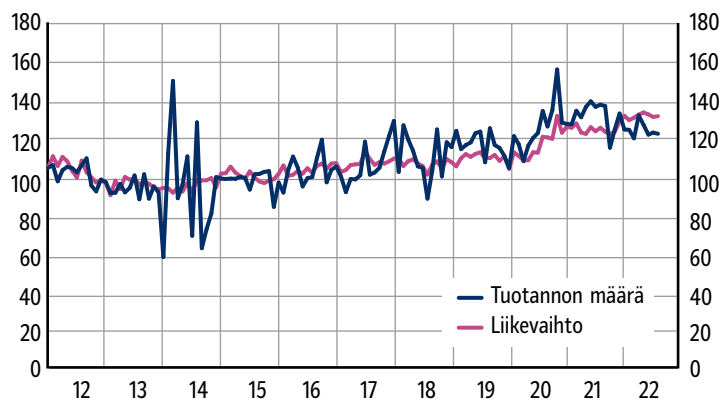
Lähde: Tilastokeskus

7.2. TEKSTIILIEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Tekstiili- ja muotiala
Tuotteet:	Teollisuustekstiilit, langat ja vaatteiden valmistuksessa tarvittavat kankaat
Tärkeimmät asiakkaat:	Teollisuusyritykset ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2021:	3 800 (+3 %)
Tuotanto 2021:	Ei saatavana
Liikevaihto 2021:	0,5 miljardia euroa (+12 %)
Yritysten lukumäärä 2021:	620 (-5)
Tavaravienti 2021:	0,1 miljardia euroa (+3 %)
Vientimaat 2021:	Saksa, Puola, Iso-Britannia ja Irlanti
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 7,7 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omavaraisuusaste 48,8 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

Kuvio 25

Tekstiilien valmistus,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

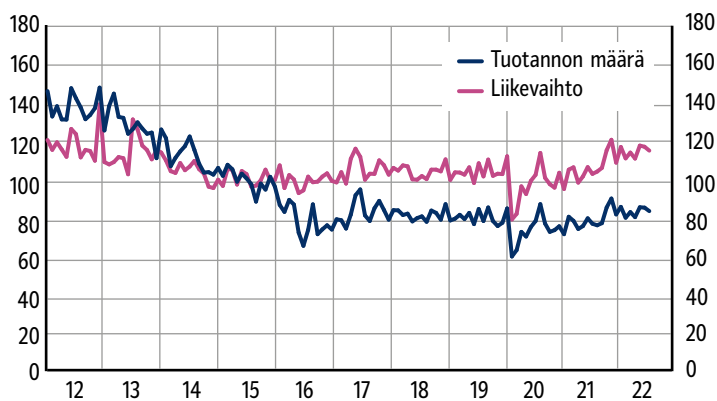
Lähde: Tilastokeskus

7.3. VAATTEIDEN VALMISTUS

Sopimusalat:	Tekstiili- ja muotiala
Tuotteet:	Vaatteet ja työvaatteet
Tärkeimmät asiakkaat:	Kotitaloudet, rakennus- ja teollisuusyritykset
Henkilöstön määrä 2021:	3 300 (ei muutosta)
Tuotanto 2021:	Ei saatavana
Liikevaihto 2021:	0,7 miljardia euroa (+13 %)
Yritysten lukumäärä 2021:	885 (-5)
Tavaravienti 2021:	0,2 miljardia euroa (+2 %)
Vientimaat 2021:	Saksa, Ruotsi, Viro, Ranska ja Itävalta
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 4,8 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omavaraisuusaste 49,5 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

Kuvio 26

Vaatteiden valmistus,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

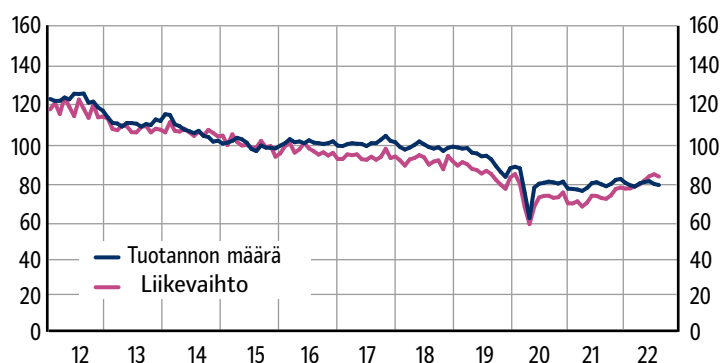
Lähde: Tilastokeskus

7.4. PAINAMINEN

Sopimusalat:	Media- ja painoalan työntekijät, Viestintäalan toimihenkilöt Grafinet ry
Tuotteet:	Kirjat, lehdet, mainokset ja suurkuvatulosteet
Tärkeimmät asiakkaat:	Kustantajat, julkaisijat, mainostajat ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2021:	6 600 (-4 %)
Tuotanto 2021:	0,8 miljardia euroa (-4 %), (1 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	0,9 miljardia euroa (+3 %), (1 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	780 (-7)
Tavaravienti 2021:	0,1 miljardia euroa (-43 %)
Vientimaat 2021:	Ruotsi ja Puola
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 1,7 %, tyydyttävä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omavaraisuusaste 55,0 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

Kuvio 27

Painaminen,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

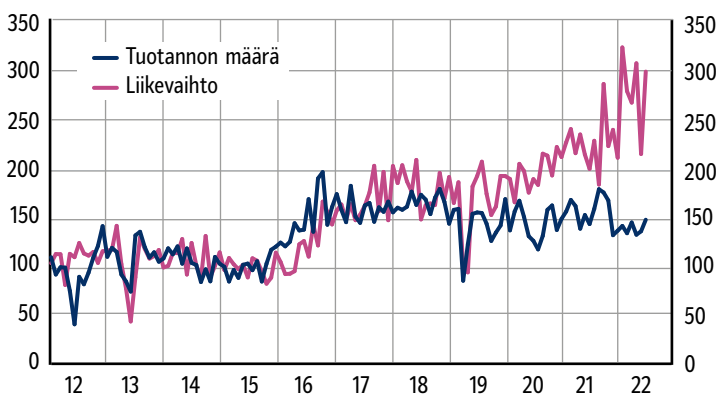
8. Alkutuotanto

8.1. METALLIMALMIEN LOUHINTA

Sopimusalat:	Metallimalmikaivokset
Tuotteet:	Metallimalmit ja niistä tehdyt rikasteet. Nikkeli, kulta, kupari, kromi, sinkki
Tärkeimmät asiakkaat:	Metallin jalostus, erityisesti teräksen, nikkelin ja kuparin tuottajat sekä koruteollisuus
Henkilöstön määrä 2021:	2 700 (+4 %)
Tuotanto 2021:	Ei saatavana
Liikevaihto 2021:	1,3 miljardia euroa (+15 %), (1 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	25 (-4)
Tavaravienti 2021:	0,5 miljardia euroa (+8 %), (1 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2021:	Sveitsi, Ruotsi ja Kiina
Kannattavuus 2021:	Ei saatavana
Vakavaraisuus 2021:	Ei saatavana

Kuvio 28

Metallimalmien louhinta,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettu sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

8.2. METSÄTALOUS JA PUUNKORJUU

Sopimusalat:	Metsäala, Taimitarha-ala, Metsäkoneala
Tuotteet/palvelut:	Metsänhoito, puunkorjuu ja metsätaloutta palveleva toiminta
Tärkeimmät asiakkaat:	Paperi-, sellu-, saha- ja huonekaluteollisuus, metsänomistajat
Henkilöstön määrä 2020*:	14 700 (+15 %)
Liikevaihto 2020*:	2,5 miljardia euroa (-6%)
Yritysten lukumäärä 2020*:	30 800 (-1 700)
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 10,3 %, hyvä

*2021 tietoa ei saatavana

9. Palvelulliset alat

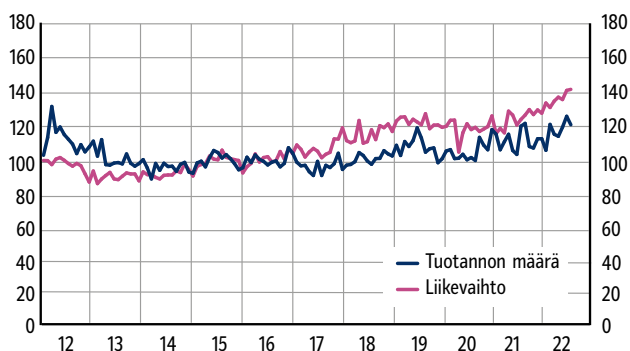
9.1. KONEIDEN JA LAITTEIDEN KORJAUS, HUOLTO JA ASENNUS

Sopimusalat:	Teknologiateollisuus ja Tekninen huolto ja kunnossapito
Tuotteet:	Teollisuuden koneiden ja laitteiden huolto, korjaus ja asennus
Tärkeimmät asiakkaat:	Metalliteollisuus, paperiteollisuus, kemian teollisuus ja energian tuotanto
Henkilöstön määrä 2021:	21 900 (+1 %)
Tuotanto 2021:	3,7 miljardia euroa (+2 %), (3 % tehdasteollisuuden tuotannosta)
Liikevaihto 2021:	3,2 miljardia euroa (+2 %), (2 % teollisuuden liikevaihdosta)
Yritysten lukumäärä 2021:	3 037 (+77)
Tavaravienti 2021:	0,4 miljardia euroa (+30 %), (1 % Suomen tavaraviennistä)
Vientimaat 2021:	Yhdysvallat, Iso-Britannia, Venäjä ja Ruotsi
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 5,5 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 7,0 %)
Vakavaraisuus 2021:	Omavaraisuusaste 43,3 %, hyvä (teollisuuden keskiarvo 51,7 %)

Kuvio 29

Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus,
Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Tuotanto ja liikevaihto, kausitasoitettut sarjat (2015=100)

Lähde: Tilastokeskus

9.2. MOOTTORIAJONEUVOJEN KAUPPA, HUOLTO JA KORJAUS

Moottoriajoneuvojen kauppa

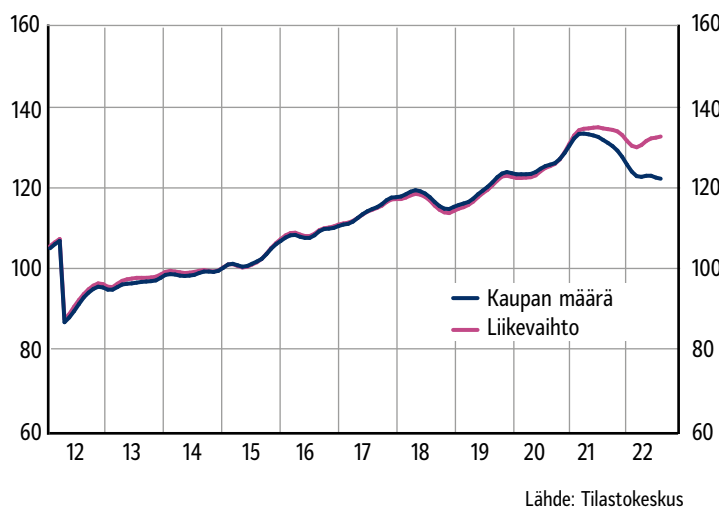
Sopimusalat:	Autoalan kauppa ja korjaamotoiminta, Autonrengasala
Tuotteet/palvelut:	Uusien ja käytettyjen moottoriajoneuvojen sekä renkaiden tukku-, välitys- ja vähittäiskauppa. Useilla yrityksillä on myös huolto- ja korjaamotoimintaa.
Tärkeimmät asiakkaat:	Yritykset, yhteisöt ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2021:	15 982 (-2 %)
Liikevaihto 2021:	14,6 miljardia euroa (+13 %)
Yritysten lukumäärä 2021:	2 464 (+29)
Kannattavuus 2021:	Ei saatavana

Moottoriajoneuvojen korjaus ja huolto

Sopimusalat:	Autoalan kauppa ja korjaamotoiminta, Autonrengasala
Tuotteet/palvelut:	Moottoriajoneuvojen ja perävaunujen huolto, mekaaninen- ja vauriokorjaus sekä varustelu, renkaiden korjaus
Tärkeimmät asiakkaat:	Yritykset, yhteisöt ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2021:	14 348 (-8 %)
Liikevaihto 2021:	3,2 miljardia euroa (+9 %)
Yritysten lukumäärä 2021:	6 060 (+191)
Kannattavuus 2021:	Ei saatavana

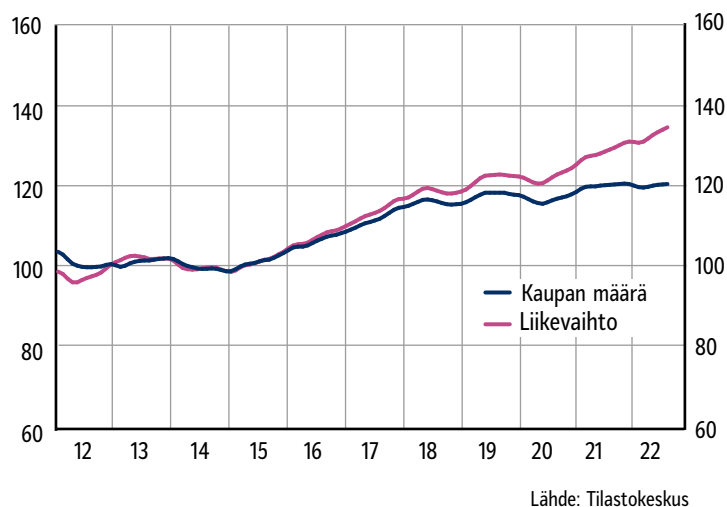
Kuvio 30

Moottoriajoneuvojen kauppa
Kauppa ja liikevaihto, trendisarja 2015=100

Kuvio 31

Moottoriajoneuvojen korjaus ja huolto
Kauppa ja liikevaihto, trendisarja 2015=100

9.3. PESULAPALVELUT

Sopimusalat:	Tekstiilihuoltoala
Tuotteet/palvelut:	Pesulapalvelut ja tekstiilien huolto
Tärkeimmät asiakkaat:	Teollisuus, sairaalat, majoitusyritykset ja kotitaloudet
Henkilöstön määrä 2021:	2 523 (+6 %)
Liikevaihto 2021:	0,3 miljardia euroa (+10 %)
Yritysten lukumäärä 2021:	284 (+1)
Kannattavuus 2021:	Nettotulos 7,9 %, hyvä

LIITETAULUKKO: TOIMIALAKOHTAISET TOTEUMAT JA ENNUSTEET

METALLITEOLLISUUDEN TOTEUMAT JA ENNUSTEET (e*)

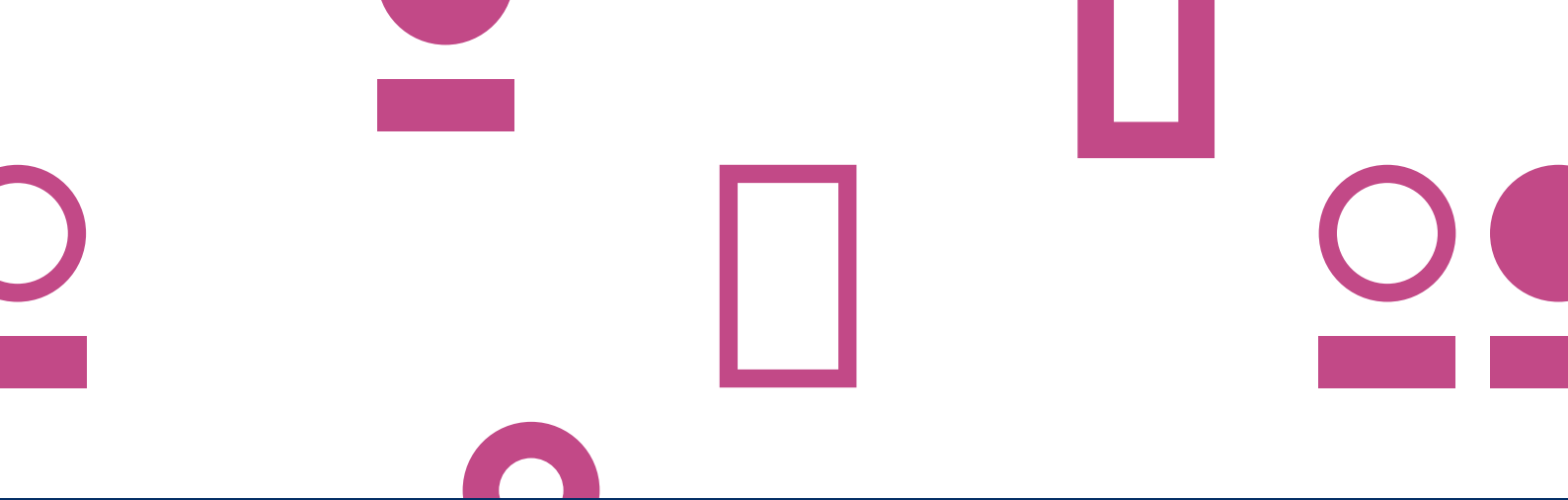
	2021	2022 (e*)	2023 (e*)
METALLIEN JALOSTUS			
Tuotanto	+4 %	+9 %	-2 %
Työllisyys	+3 %	+4 %	+1 %
METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	+4 %	+3 %	-1 %
Työllisyys	+1 %	+1 %	-1 %
KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	+6 %	+3 %	+0 %
Työllisyys	+1 %	+2 %	+0 %
ELEKTRONIIKKATEOLLISUUS			
Tuotanto	+3 %	+1 %	+2 %
Työllisyys	+4 %	+3 %	+1 %
SÄHKÖLAITTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	+6 %	+2 %	+0 %
Työllisyys	+4 %	+1 %	+0 %
MOOTTORIAJONEUVOJEN JA PERÄVAUNUJEN VALMISTUS			
Tuotanto	+2 %	-1 %	-3 %
Työllisyys	+3 %	-3 %	-1 %
MUIDEN KULKUNEUVOJEN VALMISTUS			
Tuotanto	+5 %	+5 %	+2 %
Työllisyys	-1 %	+4 %	+1 %

KEMIANTEOLLISUUDEN TOTEUMAT JA ENNUSTEET (e*)

	2021	2022 (e*)	2023 (e*)
JALOSTETTUIJEN ÖLJYTUOTTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	-3 %	+10 %	+2 %
Työllisyys	+0 %	-2 %	+1 %
KEMIKAALIEN JA KEMIAALLISTEN TUOTTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	+1 %	+2 %	+3 %
Työllisyys	+2 %	+2 %	+1 %
LÄÄKEAINEIDEN JA LÄÄKKEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	-8 %	+4 %	+1 %
Työllisyys	+0 %	+2 %	+2 %
KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	+7 %	+4 %	+2 %
Työllisyys	+2 %	+2 %	+1 %

**PUUTUOTETEOLLISUUDEN
TOTEUMAT JA ENNUSTEET (e*)**

	2021	2022 (e*)	2023 (e*)
PUUTUOTTEIDEN VALMISTUS			
Tuotanto	+2 %	+2 %	-2 %
Työllisyys	+6 %	+1 %	-1 %
HUONEKALUJEN VALMISTUS			
Tuotanto	+3 %	+2 %	-2 %
Työllisyys	+0 %	+1 %	-1 %

Toimialakatsaus on osa Teollisuusliitto ry:n tutkimusyksikön pitkäjänteistä yritys- ja toimialaseurantaa. Katsauksessa piirretään kuva Teollisuusliiton piiriin kuuluvien toimialojen työllisyyden, tuotannon, tuottavuuden ja kannattavuuden sekä yritysten kilpailukyvyn kehityksestä.

Katsauksessa Teollisuusliiton tutkimusyksikkö esittelee taloutta, työllisyyttä ja tuotantoa koskevat vuosiennusteensa. Ennusteet annetaan metalli-, kemian- ja puuteollisuutta koskien, mutta myös toimialakohtaisia näkymiä arvioidaan erikseen. Vuosiennusteet koskevat kuluva ja seuraavaa vuotta.

Teollisuusliiton suhdannebarometri on osa teollisuudenalojen seurantaa. Barometrilla mitataan tuotannon ja työllisyyden pulssia suurimpien teollisuudenalojen työpaikoilla. Suhdannebarometrin aikajänne on vuosiennusteita herkempi. Näkymiä arvioidaan kolme kuukautta eteenpäin. Suhdannebarometri perustuu neljästi vuodessa pääluottamusmiehille lähetettävän suhdannekyselyyn.

**Teollisuus
liitto**

